

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 70 · 26. april
Sesjonen 2017–2018

Møte torsdag den 26. april 2018 kl. 10

President: Magne Rommetveit

Dagsorden (nr. 70):

1. Redegjørelse av utviklingsministeren om utviklingspolitikk
2. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Fredrik Grøvan, Olaug V. Bollestad, Steinar Reiten og Kjell Ingolf Ropstad om å gi alle elever i Norge tilbud om skolegudstjeneste før jul (Innst. 192 S (2017–2018), jf. Dokument 8:63 S (2017–2018))
3. Interpellasjon fra representanten Siv Henriette Jacobsen til kunnskaps- og integreringsministeren: «Mange norske kommuner grenser direkte mot Sverige. For disse kommunene er det praktisk og naturlig å løse flere av løpende oppgaver innen helse, infrastruktur og lennsmann i samarbeid med sine naboer på den andre siden av grensen. Ofte setter riksgrensen likevel store praktiske begrensninger for et slikt samarbeid, og manglende felles strukturer gjør at det blir vanskelig å løse oppgaver i fellesskap. Det er også en utfordring at de nasjonale myndigheter legger planer sine uten å ivareta behovet for samarbeid og infrastruktur over grensen. Hva kan regjeringen bidra med for at flere grensekommuner kan få redusert sine utfordringer og utløst sitt potensial gjennom en økt adgang til praktiske samarbeidsrelasjoner over grensen, og hvordan kan vi i fellesskap med svenske myndigheter etablere strukturer for å planlegge grensekryssende infrastruktur?»
4. Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Olje- og energidepartementet (endringer i departementsstrukturen mv.) (Innst. 230 S (2017–2018), jf. Prop. 48 S (2017–2018))
5. Innstilling fra finanskomiteen om Redegjørelse fra stortingspresidenten om Stortingets byggeprosjekter (Innst. 231 S (2017–2018))
6. Referat

Presidenten: Frå Senterpartiets stortingsgruppe ligg det føre søknad om sjukepermisjon frå representanten Liv Signe Navarsete i tida frå og med 26. april og inntil vidare.

Etter forslag frå presidenten vart samrøystes vedteke:

1. Søknaden vert behandla straks og innvilga.

2. Vararepresentanten, Steinar Ness, vert innkalla for å møta i permisjonstida.

Sak nr. 1 [10:00:45]

Redegjørelse av utviklingsministeren om utviklingspolitikk

Statsråd Nikolai Astrup [10:01:06]: Aldri har så mange opplevd så stor fremgang som det vi har sett de siste tiårene. Hvert år, hver uke, hver dag og hvert sekund blir verden litt bedre enn den var:

- Andelen fattige går ned.
- Ekstrem fattigdom er halvert siden år 2000.
- Flere barn går på skole.
- Polio er snart utryddet, hiv-pandemien er redusert med en tredjedel, flere enn noen gang får oppleve å fylle fem år.
- Og mange land har de siste tiårene tatt store skritt på veien mot å bli frie demokratier som ivaretar menneskerettighetene.

Men veien mot en verden fri for fattigdom er ikke uten utfordringer:

- Verdens humanitære kriser er mange, de er alvorlige, og de er langvarige.
- Klimaendringer ødelegger menneskers livsgrunnlag og driver dem på flukt.
- Vi ser eksempler på at ytringsfrihet og pressefrihet er under press.
- Kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter trues av krefter som vil reversere det vi har oppnådd de siste årene.
- Endringer i de globale og økonomiske maktforholdene i verden skaper usikkerhet og tilløp til mer proteksjonisme, isolasjonisme og nasjonalisme – faresignaler for økonomisk utvikling, sikkerhet og stabilitet.

Samtidig vet vi at befolkningsveksten i verden vil være sterkest i noen av verdens fattigste land. Afrikas befolkning vil trolig dobles til to milliarder mennesker innen 2050. De fleste vil være under 30 år, og de vil ha én ting til felles: De ønsker seg et bedre liv – frihet, trygghet og mulighet til å forsørge seg selv og sine. Det siste halve århundret har vestlige land forsøkt å innfri dette ønsket gjennom bistandsoverføringer. Det har ikke gitt de resultatene vi håpet på.

Spørsmålet er hvordan vi kan lykkes bedre fremover. Det er ingen grunn til å være naiv. Det finnes ingen enkle løsninger på sammensatte utviklingsutfordringer. 2030-agendaen, med de 17 bærekraftsmålene som verden samlet seg om i 2015, gir imidlertid et bedre utgangspunkt enn det vi har hatt tidligere.

Gjennom strategiske partnerskap skal verden blant annet jobbe for å

- utrydde fattigdom, feilernæring og sult
- sikre god helse og utdanning til alle
- og redusere klimaendringer og ulikhet i verden.

Bærekraftsmålene representerer en ny tilnærming til utvikling. De omfatter alle land og berører alle deler av samfunnet. De er et brudd med den tradisjonelle tankegangen om at utvikling først og fremst er et spørsmål om bistand. Skal bærekraftsmålene nås, kreves det nasjonal innsats og nasjonale ressurser. I dette ligger en viktig erkjennelse: Skal verden lykkes med å nå målene, må alle land ta eierskap til sine utfordringer og prioritere sine ressurser rett.

For bistand alene kan ikke skape vekst og velstand. Bistand alene kan ikke forhindre krig, konflikt og migrasjon. Men bistand er ett av flere virkemidler for å fremme langsiktig kapasitetsbygging og nasjonal ressursmobilisering.

2030-agendaen reduserer skillet mellom utviklingsland og utviklede land. Vi snakker ikke lenger om givere og mottakere, men om gjensidig samarbeid og reelle partnerskap. Det er et felles ansvar å ta tak i de globale utfordringene, og alle land i verden har et ansvar for å bidra til bærekraftig utvikling – også Norge:

- Vi vet at krig og konflikt langt borte har konsekvenser for oss her hjemme. De fører til store flyktningstrømmer.
- Vi vet at utenforskap kan skape grobunn for radikaliserings og ekstremisme – og bidra til økt terrortrussel, også for oss.
- Vi vet at klimaendringer og miljøutfordringer ikke kjenner landegrensene.
- Vi vet at en svekket aksept for internasjonal rettsorden kan ramme Norge.
- Og vi vet at det er både billigere, lettere og mindre ødeleggende å forebygge kriser, enn å håndtere dem etterpå.

Om Norge skal være en pådriver for at verden skal nå bærekraftsmålene, er derfor ikke bare et spørsmål om solidaritet. Det er i vår egen interesse.

Min første utenlandsreise som utviklingsminister gikk til Senegal. Der hadde jeg gleden av å annonsere Norges bidrag til Det globale partnerskapet for utdanning, som er på mer enn 2 mrd. kr over de neste tre årene.

På giverkonferansen der opplevde jeg en erkjennelse av at det ikke er tilstrekkelig at giverlandene øker sine bidrag hvis vi skal lykkes med å gi alle god utdanning. Utviklingslandene må også mobilisere sine nasjonale ressurser for å oppnå utvikling – enten det gjelder utdanning, helse, klima eller jobbskaping.

Ghanas president var en av flere som snakket om dette. Han har en klar visjon om et «Ghana beyond aid». Det er det som er målet med regjeringens utviklingspolitikk. Vi skal jobbe for at verdens utviklingsland en dag kan bli uavhengige av bistand. Dette vil ta tid, men målet må være at alle land skal ha et styresett og egne inntektskilder som sikrer en bærekraftig finansiering av offentlig velferd, infrastruktur og sikkerhet for egne borgere.

Ulike sektorer og virkemidler må spille på lag – både her hjemme og i utviklingslandene. Privat sektor, myndigheter, akademisk og sivilsamfunnet må virke i samspill for at landene vi samarbeider med, skal kunne planlegge for en fremtid uten bistand – en fremtid der deres egne skatteinntekter finansierer utgiftene, og legger til rette for investeringer, handel, arbeidsplasser, utdanning og trygge helsetjenester.

For at et land skal kunne investere i f.eks. utdanning, helse eller sikkerhet, må det ha skatteinntekter. I dag er skatteinngangen i et gjennomsnittlig OECD-land på over 35 pst. I 30 av de aller fattigste landene i verden er skatteinngangen på under 15 pst. Utviklingsland går glipp av verdifulle skatteinntekter som kunne ha bidratt til å nå bærekraftsmålene – skatteinntekter som kunne ha vært investert i skoler, sykehus og tiltak som fremmer arbeidsplasser.

Bistand alene vil bare kunne utgjøre en liten del av løsningen. I afrikanske land utgjør skatteinntektene, selv på dagens lave nivå, ti ganger så mye som bistanden. Hvis vi skal lykkes med nasjonal ressursmobilisering, må kampen mot korrupsjon og ulovlig kapitalflyt settes høyt på dagsordenen. Og verdiskapingen må øke.

De 17 bærekraftsmålene er viktige hver for seg, men det er når vi ser dem sammen, at vi virkelig kan utgjøre en forskjell. De er gjensidig avhengig av hverandre, og vi må ha en innsats på alle områder:

- Vi vil f.eks. aldri klare å sikre alle god helse hvis vi ikke samtidig når målet om rent vann og ren luft.
- Det blir vanskelig å få til økonomisk vekst i verden hvis vi ikke utdanner fremtidens arbeidstakere.
- Og god utdanning for alle forutsetter at myndighetene i hvert enkelt land bygger opp sterke institusjoner og bekjemper korrupsjon og ulovlig kapitalflukt.

Med statsministeren i spissen for pådrivergruppen for bærekraftsmålene har Norge fått en global lederrolle. Det gir oss en unik posisjon til å lede an i den internasjonale dugnaden og bidra til at løsningene på verdens utfordringer er bærekraftige, både i økonomisk, miljømessig og sosial forstand. Så la det ikke være noen tvil: Bærekraftsmålene er, og skal være, førende for regjeringens utviklingspolitikk.

Jeløya-plattformen slår fast at vi skal opprettholde bistanden på om lag 1 pst. av BNI i årene som kommer.

Det er nok ulike meninger her i salen om det prosentmålet. Men med en klar ambisjon som ligger fast, har jeg et håp om at den utviklingspolitiske debatten i årene fremover vil dreie seg mindre om kronebeløp og mer om prioriteringer og innhold.

For å sikre at de norske bistandskronene bidrar effektivt til å nå bærekraftsmålene, må vi ha en strategisk tilnærming med tydelige prioriteringer. Å spre bistanden for mye gjør oss mindre strategiske og mindre fokuserte. Derfor har regjeringen allerede tatt viktige grep for å konsentrere bistanden: tematiske satsinger, færre motakterland, færre partnere, færre tiltak og færre avtaler.

Samtidig blir det viktig å ta i bruk de mulighetene som digitale verktøy gir oss, til å nå ut til flere på en effektiv måte. Jeg har derfor startet arbeidet med en digitaliseringsstrategi, der målet er å bruke teknologiske hjelpemidler til å oppnå bedre resultater i utviklingsarbeidet.

De siste årene har vi valgt å konsentrere utviklingsarbeidet om fem prioriteringer:

1. utdanning
2. helse
3. klima, miljø og fornybar energi
4. jobbskaping og næringsutvikling
5. humanitær bistand

Disse prioriteringene bidrar til å nå mange av bærekraftsmålene og ligger derfor fast. Tydelige prioriteringer mobiliserer innsats, bevilgninger og kompetanse som kan bidra til enda bedre resultater.

Utdanning er en forutsetning for all annen utvikling. Det er nøkkelen til arbeidslivet og til et selvstendig liv med flere valgmuligheter.

Alle barn har rett til utdanning. Likevel er det mer enn 260 millioner barn i verden som ikke går på skole. Mange av dem er jenter, mange av dem lever i ekstrem fattigdom og mange av dem er på flukt fra krig og konflikt. Men det er ikke nok å gi barna mulighet til å gå på skole. Da jeg var i Nepal forrige måned, møtte jeg noen modige jenter. De fortalte – foran lærere, medelever, foreldre og politikere – at selv om de har mulighet til å gå på skole, følte de seg ikke trygge nok til å gå på skolen hver dag.

Årsaken er bl.a. at det ikke finnes trygge sanitære forhold. Vi kan jo bare tenke oss hvordan det er å gå på skolen for en tenåringsjente med mensene når det ikke finnes trygge og rene toaletter. Det fører til at altfor mange jenter blir hjemme fra skolen. Når de blir hjemme, får de ikke ta eksamen. Og når de ikke får ta eksamen, får de ikke fullføre skolegangen. Det holder ikke å satse på utdanning alene – elevene må være trygge nok til å gå på skolen.

I forrige stortingsperiode doblet regjeringen sitt bidrag til utdanning. Det norske bidraget har gitt resultat-

- Fra 2013 til 2016 fikk 3,1 millioner barn støtte til skolegang hvert år, mange av dem i sårbare områder.
- 11 millioner elever har fått læremateriell.
- 140 000 lærere har fått økt kompetanse.
- Vi har bidratt til å bygge eller oppgradere mer enn 5 400 klasserom i sårbare områder.
- Og vi har utviklet mobilspillet EduApp4Syria, som hjelper syriske barn på flukt med å lære å lese.

Men det er fortsatt for mange barn som ikke får gå på skole, og enda flere som går på skole uten å lære. PISA-sjokket her i Norge for 18 år siden lærte oss at mer penger ikke nødvendigvis gir bedre resultater. Norske elever gjorde det dårligere enn forventet, og mange barn manglet grunnleggende ferdigheter – til tross for rekordstore skolebudsjetter. For at elevene skal tilegne seg kompetansen de trenger, kreves det også et robust skolesystem, gode lærere, fremtidsrettet undervisning og evnen til å fange opp dem som faller utenfor.

Det er i resten av verden som det er i Norge. Det er et økende gap mellom de ferdighetene elevene tilegner seg på skolen, og de kravene arbeidslivet stiller. Opp mot halvparten av dagens jobber står i fare for å forsvinne på grunn av automatisering i tiårene som kommer. Dessverre er ikke skolesystemene rustet for disse endringene.

Senere i år vil regjeringen legge frem en plan for opptrapping av satsingen på yrkesfag i utviklingsland. Formålet er å bidra til å møte behovet for faglært arbeidskraft. Vi må derfor samarbeide tett med næringslivet og sikre at opplæringen er relevant og møter deres behov.

Gode utdanningssystemer er en investering i landets økonomiske og sosiale utvikling, og kan forbedre livet for millioner av mennesker. Det er grunn til å glede seg over at stadig flere utviklingsland viser vilje til å gjøre nødvendige investeringer og gjennomføre reformer i utdanningssektoren. Og når et utviklingsland viser vilje til å gjøre en innsats for bedre utdanning, skal Norge være der som en trygg og forutsigbar samarbeidspartner.

Vår andre hovedprioritering er god helse. Universell helsedekning er et viktig middel for å nå bærekraftsmålene, og er høyt prioritert av Norge og av Verdens helseorganisasjon. Norge har en sterk tradisjon med offentlige helsetjenester for alle og kan dermed spille en viktig rolle i den internasjonale innsatsen for universell helsedekning.

Norge har, gjennom satsing på seksuell og reproduktiv helse og rettigheter over mange år, bidratt til nedgang i dødelighet blant kvinner, særlig i forbindelse med fødsler og utrygge aborter. Men tilgang til seksuelle og reproduktive helsetjenester er fortsatt en mangelvare, særlig i områder rammet av krise og konflikt. Derfor skal vi øke bistanden på dette feltet med 700 mill. kr for perioden 2017–2020.

I inneværende fireårsperiode er Gavis mål å vaksinere 300 millioner barn, noe som vil forhindre mellom 5 og 6 millioner dødsfall. Norges bidrag er å vaksinere 30 millioner barn og forhindre mellom 500 000 og 600 000 dødsfall.

Etter ebola-utbruddet i Vest-Afrika tok Norge initiativ til etableringen av et senter for forebygging av ulike sykdomsutbrudd, Koalisjonen for epidemisk beredskap og innovasjon. Målet er å utvikle vaksiner mot både kjente, ukjente og menneskeskapte virus, slik at vi kan stoppe utbrudd så tidlig som mulig.

Bedre helse for kvinner, barn og unge er viktig for at vi skal nå FNs bærekraftsmål innen 2030. Derfor vil regjeringen bidra til

- økt tilgang på medisiner, prevensjon og helsetjenester
- mer robuste helsesystemer
- og utdanning av flere helsearbeidere.

Men vi kan ikke se helsesektoren isolert fra andre sektorer. Studier viser at utdanning, kvinners deltakelse i samfunnet, reduksjon i fruktbarhet, vann og sanitære forhold også har stor påvirkning på kvinners og barns helse. Samarbeid på tvers av sektorer er derfor avgjørende for å kunne levere på bærekraftsmålene. Dette er et av 2030-agendaens kjernebudskap.

Konsekvensene av klimaendringer og miljøproblemer utgjør noen av de største truslene mot bærekraftig utvikling. Samtidig er tilgang til ren energi en forutsetning for nesten alle bærekraftsmålene. Med strøm i huset kan barna gjøre lekser også etter solnedgang, sykehus kan ta imot pasienter og fødende kvinner – også om natten – og gatebelysning gir økt trygghet. Ikke minst er tilgang på energi en helt avgjørende forutsetning for å utvikle en moderne økonomi med verdiskaping, vekst og arbeidsplasser.

Derfor er det grunn til å glede seg over Parisavtalen, som for første gang har gitt utviklingslandene internasjonale forpliktelser. Vår bistandsfinansiering skal være i tråd med landenes egne planer for tilpasning og lavutslippsutvikling.

Klima- og skogsatsingen er regjeringens største innsats for å hindre avskoging og redusere klimagassutslippene. Brasil har på ti år redusert klimagassutslipp fra tropisk avskoging med over 5 milliarder tonn CO₂ – mer enn 100 ganger så mye som Norges årlige utslipp.

Halvparten av Norfunds portefølje skal over tid være i fornybar energi. Nylig startet byggingen av Mocuba storskala solkraftpark i Mosambik, som er et samarbeid mellom Scatec Solar, KLP og Norfund. Kraftanlegget skal kunne levere 77 GWh elektrisitet hvert eneste år når anlegget står ferdig. Det vil gi strøm til rundt 175 000 familier.

Vi har i mange år gitt støtte til økt produksjon av, og tilgang til, fornybar energi i utviklingsland, ofte i partnerskap med privat sektor. 53 millioner mennesker, i 53 land, fikk f.eks. bedret tilgang til energi gjennom FNs utviklingsprogram, UNDP, fra 2014 til 2016. Men energien skal ikke bare produseres, den skal også ut til brukerne, og den skal forvaltes forsvarlig. Vi har derfor delt mye av vår erfaring med utviklingen av reformer, lovverk, institusjonsutvikling og kapasitetsbygging, og i 2018 har vi bevilget 570 mill. kr til fornybar energi.

Norge er en energinasjon, og vår kunnskap skal komme flere til gode.

Presset på havmiljøet og marine ressurser øker flere steder i verden.

- De fleste utviklingsland mangler forvaltnings-systemer for sine marine ressurser.
- Ulovlig, urapportert og uregulert fiske fører til overfiske.
- Marin forsøpling, plast og mikroplast, er i ferd med å ødelegge det enorme potensialet som ligger i havet.

I slutten av mars møtte jeg en fisker i Ghana som fortalte meg at han får merkbart mindre fisk enn før. For ham er ikke det bare en observasjon. Det er en direkte trussel mot hans livsgrunnlag og mulighet til å forsørge seg selv og familien.

Norge er ikke bare en energinasjon, men også en havnasjon. Vi har sterke interesser knyttet til havet. Vi vet hva havet betyr for arbeidsplasser, mat, energi, mineraler og transport – for bosetting, kultur og identitet.

Norsk næringsliv har kompetanse til å tilby verden både sunn mat, renere energiløsninger og klimaeffektiv transport. Vår kompetanse er etterspurt blant mange av våre samarbeidsland.

- Vi har et bredt engasjement knyttet til hav og marine ressurser i utviklingsland, gjennom det såkalte Fisk for utvikling-programmet.
- Vi har støttet afrikanske land for å få definert deres egen kontinentalsokkel.
- Og forskningsfartøyet «Dr. Fridtjof Nansen» bistår land med å kartlegge marine ressurser og dermed gjøre det mulig med bærekraftig forvaltning.

Fartøyet har blitt en populær gjest langs Afrikas og Asias kystlinjer.

Regjeringen vil skape økt internasjonal forståelse for havets økonomiske betydning, bærekraftig bruk av havets ressurser og hvordan god miljøtilstand fører til økt verdiskaping. I januar lanserte derfor statsministeren et internasjonalt høynivåpanel for bærekraftig havøkonomi. Panelet skal ledes av statsministeren og bestå av regjeringssjefer i en rekke kyststater fra ulike verdenshjørner, deriblant utviklingsland. De skal jobbe tett

med FN og spille sammen med andre internasjonale havinitiativ.

Vi er også i ferd med å lansere et nytt bistandsprogram mot marin forsøpling. For å gjøre havene renere kan vi ikke bare fokusere på havet. Like viktig er det som skjer – eller ikke skjer – på land. 80–90 pst. av plasten i havet kommer fra land. Mangelfull avfallshåndtering er kanskje den aller viktigste årsaken til at elver og hav oversvømmes av plast og annet avfall. Dersom vi fortsetter som nå, vil det ifølge World Economic Forum være mer plast enn fisk i havet innen 2050, med potensielt katastrofale konsekvenser for havets økosystemer og menneskenes næringskjede.

Noe av det viktigste vårt bistandsprogram mot marin forsøpling skal bidra med, er derfor effektiv avfallshåndtering. Vi må stimulere en utvikling i våre partnerland som ligner den vi har hatt i Norge, der avfall er en ressurs i et sirkulært kretsløp og i økende grad en internasjonal handelsvare. Det kan vi bare lykkes med om samarbeidet leder til at også utviklingsland utvikler lønnsomme verdikjeder for avfall. Sjøppel er en ressurs på avveie. Samtidig må det forebygges gjennom bevisstgjøring og opprydning.

Til dette trenger vi både innovasjonsevnen, teknologien og kapitalen i privat sektor, kompetanseoverføringen i offentlig sektor, finansieringsinstrumentene i de multilaterale bankene og partnerskap med både giverland og utviklingsland.

Rene og sunne hav er en forutsetning for menneskenes livsgrunnlag. Derfor skal Norge ta en global lederrolle i havsatsingen og bruke norske erfaringer og kompetanse til å fremme bærekraftig bruk av verdens hav.

En lønnsom og ansvarlig privat sektor som bidrar til arbeidsplasser, lønnsinntekter til den enkelte og skatteinntekter til samfunnet, er nøkkelen til bærekraftige samfunn – både her hjemme og i utviklingsland. Det er i utviklingsland som det er i Norge: Vi må skape nye jobber for å sikre utvikling, vekst og velferd. Derfor skal næringslivets investeringer i fattige land være en hovedkraft i regjeringens utviklingspolitikk.

Næringslivet bidrar allerede med betydelige skatteinntekter til utviklingsland. Bare Statoil alene betaler mer i skatt til Angola enn Norge gir i bistand til hele Afrika. På den måten er Statoil ikke bare med på å skape arbeidsplasser gjennom sine investeringer – de bidrar også til å mobilisere nasjonale ressurser som kan gå til skoler og sykehus.

Afrika er et voksende marked med store muligheter. Stadig flere bedrifter ser verdien av å investere i utviklingsland fordi det er der veksten vil komme. Og la meg gjøre det klart: Det trenger ikke være noen motsetning mellom en bedrifts kommersielle mål og våre utviklingspolitiske mål. Tvert om: Det som for noen er et

stort problem, kan for andre være en spennende forretningsmulighet:

- Forsøpling er en mulighet for avfallsindustrien.
- Dårlige avlinger er en mulighet for gjødsselfabrikantene.
- Liten tilgang på utdanning er en mulighet for de digitale innovatørene – for å nevne noe.

Norges innsats for å bidra til nye jobber som gir utviklingseffekter, skal være todelt: Vi må bidra til at det blir tryggere og mer attraktivt å investere i utviklingsland, både for lokale og internasjonale aktører, gjennom samarbeid med myndigheter om utforming av lover, regler og rammevilkår som sikrer begge parter interesser på en god måte. Og vi må bruke våre utviklingspolitiske virkemidler slik at investeringene bedriftene gjør, kan bidra til størst mulig utviklingseffekter.

Dessverre ser vi at høy risiko, mangel på lånemuligheter og ustabile rammevilkår gjør at mange bedrifter vegrer seg for å satse.

Fremover vil jeg vurdere om vi kan innrette næringslivsordningene vi forvalter, slik at de bidrar i enda større grad til å nå målene vi har satt oss. En interessant modell kan f.eks. være klima- og skoginitiativets risikoreducerende investeringer i avskogingsfritt landbruk.

Verden vil ikke klare å nå bærekraftsmålene uten å ha privat sektor med på laget. For å lykkes med dette trenger fattige land markedsadgang. Derfor slår Jeløya-plattformen fast at regjeringen skal arbeide for et rettferdig, globalt handelsregelverk under WTO som bygger ned tollbarrierer og gir like muligheter for utvikling. Det er jo ikke slik enkelte hevder på begynnelsen av 2000-tallet, at utviklingsland var fattige på grunn av globaliseringen. De er fattige fordi de i liten grad får ta del i den.

Globalisering lar seg ikke stanse. Mennesker, bedrifter og land vil i fremtiden samhandle mer med hverandre. Nye næringer trenger nye markeder å vokse i. Som Tony Blair sa det på Labours landsmøte i 2001: Spørsmålet er ikke hvordan vi stanser globaliseringen. Spørsmålet er hvordan vi bruker fellesskapets makt til å kombinere den med rettferdighet.

I Norge lykkes vi ganske godt med dette. Vi har høy tillit mellom mennesker, lav sosial ulikhet og et samfunn som legger til rette for at man kan realisere sine ambisjoner. Den norske modellen har gjort at vi har tatt det beste ut av globaliseringen, samtidig som vi håndterer skyggesidene bedre enn de fleste europeiske land.

Alternativet til å delta i globaliseringen er proteksjonisme – en tankegang som bygger på overbevisningen om at vi klarer oss bedre hver for oss, enn sammen. Historien har lært oss at det er feil. Land som har åpnet for internasjonal handel med andre, får flere i arbeid og gjør det bedre enn land som fører en proteksjonistisk politikk. Ta Kenya og Sør-Korea som eksempler. På 1960-tal-

let var Kenyas totale verdiskaping like stor som Sør-Koreas. I dag er Sør-Koreas økonomi minst 22 ganger større enn Kenyas. En av grunnene er at Sør-Korea tidlig åpnet seg mot verden og handelsmulighetene, mens Kenya forsøkte å holde igjen, stenge ute og beskytte seg mot den globale utviklingen. Proteksjonismens trofaste følgesvenner har ofte vært økt fattigdom, lavere vekst og i ytterste konsekvens krig og konflikt.

Vi trenger handel på tvers av landegrenser for å sikre arbeidsplasser og verdiskaping. Mange av de fattigste landene har allerede tollfri adgang for alle varer til både Norge og EU. Likevel er importen til europeiske markeder begrenset. Årsaken er at produsentene i mange fattige land sliter med å tilfredsstille de standardene og kvalitetskravene vi stiller i Europa.

Derfor er det nødvendig med handelsrettet utviklingssamarbeid i form av forenkling av grense- og tollprosedyrer og tiltak for testing, kvalitetssikring, økte standarder og bedre leveringssikkerhet.

Verdensbanken legger til grunn at satsing på landbruk er et av de mest virkningsfulle tiltakene mot ekstrem fattigdom. Økt produktivitet og lønnsomhet i jordbruk, fiskeri og akvakultur kan skape arbeidsplasser høyere opp i verdikjeden gjennom produksjon og foredling av næringsmidler, både for innenlands konsum og for eksportmarkeder.

Regjeringen arbeider med å etablere et ernæringsprogram, og i revidert nasjonalbudsjett vil regjeringen lansere opptrappingsplanen for matsikkerhet og klimatilpasset landbruk – herunder også fiskeri og akvakultur. Denne vil være knyttet til satsingen på helse og klima, men ikke minst på næringsutvikling og arbeidsplasser. Opptrappingsplanen blir en del av regjeringens langsiktige handlingsplan for bærekraftige matsystemer, som lanseres senere i år.

For å bidra til arbeidsplasser gjennom flere investeringer i utviklingsland er et av våre viktigste virkemidler investeringsfondet Norfund. Norfund har over 20 mrd. kr i arbeid i utviklingsland, hovedsakelig i Afrika sør for Sahara. Norfunds porteføljeselskaper hadde ved utgangen av 2016 270 000 mennesker i jobb enten direkte eller indirekte. Og bare i 2016 bidro Norfunds investeringer til nesten 11 mrd. kr i skatteinntekter til Afrika, Asia og Latin-Amerika. I tillegg vet vi at de aller fleste bedriftene som Norfund har gått ut av, fremdeles lever og betaler skatt.

Et eksempel er Norfunds investering i mikrofinansinstitusjonen Hattha Kaksekar Ltd. i Kambodsja. Tilgang til kapital er en stor utfordring i utviklingsland. Ved hjelp av Norfunds investering har utlånsinstitusjonen kunnet tilby lån til mikro-, små- og mellomstore bedrifter i Kambodsja. I 2016 trakk Norfund seg ut, men Norfunds engasjement har bidratt til at banken har vokst

slik at den kan nå ut til kundene gjennom et nettverk av filialer og bankautomater i alle landets provinser. Kunder som i stor grad har blitt oversett av kommersielle banker, blir nå betjent.

Norfunds nylig reviderte retningslinjer sier at fondet i enda større grad skal investere i sektorer med høyt syssettingspotensial. Regjeringen vil i inneværende stortingsperiode øke kapitaloverføringen til Norfund med 50 pst. fra 2017-nivå, og på den måten bidrar vi med langsiktighet og forutsigbarhet i eierstyringen av selskapet.

Regjeringens mål er å bidra til jobber med anstendige arbeidsforhold og grunnleggende rettigheter til de ansatte. Men det er ikke bare flere investeringer som bidrar til utvikling. Vi må også bruke virkemiddelapparatet slik at investeringene som gjøres, fører med seg flest mulig positive effekter for befolkningen i utviklingslandene. I 2016 introduserte vi strategiske partnerskap for å få dette til. UD og NHO inngikk en intensjonsavtale for å oppnå bedre utviklingseffekter og bærekraftige kommersielle virksomheter i fattige land. Disse strategiske partnerskapene tar også opp i seg vår styrkede satsing på yrkes- og fagopplæring.

Vi har allerede fått på plass noen gode strategiske partnerskap der næringslivet, det sivile samfunnet og det offentlige samarbeider om prosjekter. Yara investerer f.eks. nå i et gruveprosjekt i Etiopia. Det ville de antagelig ha gjort uansett, men det som bidrar til å gjøre denne investeringen så viktig, er at norske myndigheter, Yara og Utviklingsfondet samarbeider om å etablere en yrkesfagskole i tilknytning til prosjektet. I stedet for at Yara flyr inn kvalifisert arbeidskraft, kvalifiserer vi lokalbefolkningen til arbeidsplasser i gruveprosjektet. Det fører til at flere hundre mennesker får en jobb å gå til, en inntekt å leve av og kompetanse som vil være nyttig resten av livet, enten de jobber i Yara eller andre steder. Fremover vil regjeringen videreutvikle konseptet for å få til enda mer i samarbeid med næringslivet.

De siste årene har vi sett større humanitære behov enn noen gang. FN anslår i år at 136 millioner mennesker trenger beskyttelse og humanitær assistanse i 26 land. Rundt 65 millioner mennesker er på flukt. To av tre er fordrevet i eget land. For å møte de store humanitære utfordringene har Norge økt det humanitære budsjettet med mer enn 50 pst. siden 2013.

Mange av de humanitære krisene er langvarige. Antall år en fordrevet person tilbringer i en flyktningleir, overstiger ofte lengden på et utviklingsprogram. Denne situasjonen krever en helhetlig tilnærming til humanitær innsats og langsiktig utvikling, der vi f.eks. satser på utdanning til barn i krisesituasjoner – fordi det bidrar til langsiktig utvikling etter krisen. I august vil utenriks-

ministeren og jeg derfor legge frem ny humanitær strategi i fellesskap.

I tillegg til de fem hovedsatsingene i regjeringens utviklingspolitikk har vi valgt fire tverrgående temaer:

1. menneskerettigheter
2. kvinners rettigheter og likestilling
3. klima og miljø
4. antikorrupsjon

Disse tverrgående hensynene skal som hovedregel gjøre seg gjeldende i alle tiltak og programmer, for hvis ikke disse hensynene ivaretas, vil vi undergrave vår egen utviklingsinnsats. Det hjelper f.eks. ikke at vi får mer næringsutvikling og flere arbeidsplasser hvis bedriftene samtidig er korrupte, forurenser miljøet, bryter grunnleggende menneskerettigheter og angriper kvinners rettigheter.

I alle programmer og tiltak skal man derfor vurdere hvorvidt noen av disse hensynene kan bli påvirket negativt. De tverrgående hensynene formidles til alle våre samarbeidspartnere – til myndigheter, sivilsamfunnsorganisasjoner og næringsliv. En stor del av norsk bistand kanaliseres gjennom multilaterale organisasjoner som FN og Verdensbanken. Det er spesielt viktig å jobbe for at disse organisasjonene har gode retningslinjer og systemer for å ivareta de tverrgående hensynene.

Da jeg møtte Verdensbankens president tidligere i vår, var jeg derfor helt tydelig på én ting: Norge forventer at en så stor aktør som Verdensbanken satser mer på likestilling og kvinners rettigheter, uten at dette skal avhenge av øremerket støtte fra Norge og andre giverland.

Vi har et bredt spekter av valgmuligheter i forvaltningen av bistandsbudsjettet. Gjennom mange ulike kanaler er vi engasjert i flere tusen avtaler, tiltak og programmer. For å lykkes i utviklingspolitikken må vi velge de kanalene og programmene som er mest effektive og treffsikre for det vi ønsker å oppnå. Strategisk bruk av kanalene er derfor viktig.

I noen tilfeller har Norge faglig spisskompetanse på et område og langvarig samarbeid med et land. Da kan det være hensiktsmessig å satse på et stat-til-stat-samarbeid. Det gjelder særlig kompetanseoverføring gjennom Kunnskapsbanken.

Sivilsamfunnsorganisasjoner er også viktige partnere – enten de er til stede selv eller jobber gjennom lokale partnere. Et mangfoldig og dynamisk sivil samfunn er med på både å supplere og korrigere myndigheter og multilaterale samarbeid. I mange land er ikke bare organisasjonene kanal for påvirkning, men også store tjenesteleverandører der myndighetene ikke makter å levere.

FN, Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene er til stede i bortimot samtlige utviklingsland. På den måten bistår de mange land med løsninger tilpasset nasjonale forhold. Utviklingsbankene er dessuten i front

når det gjelder samarbeid med, og mobilisering av, privat sektor.

Sammen med en rekke andre givere sørger Norge for at FN-systemet, Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene kan legge sin tyngde bak våre felles globale mål, i land og på sektorer Norge ikke har kapasitet til å følge opp alene.

EU er også en stor utviklingspolitisk aktør. Norge og EU er til stede i mange av de samme landene, og vi jobber mot de samme målene. I en tid med mer usikkerhet knyttet til store bistandsaktører er det viktig å styrke samarbeidet med likesinnede partnere. Jeg vil derfor gå i dialog med våre europeiske partnere om fremtidig samarbeid som kan gi bedre resultater.

Globale fond har blitt en stadig viktigere del av norsk utviklingspolitikk, spesielt innenfor helse og utdanning. Fremover vil fondene spille en viktig rolle i finansieringen av klimatiltak og innsatsen mot marin forsøpling.

Våre globale fellesgoder og felles utfordringer tar ikke hensyn til landegrenser. FN er en unik arena for å utvikle bindende internasjonale normer og regelverk. Her har alle land en stemme, og sammen har vi ofte klart å finne løsninger på noen av de største utfordringene vi har stått overfor. Det skal vi også gjøre i fremtiden.

Da Kofi Annan hadde vært generalsekretær i FN i fem måneder, ble han spurt av Time Magazine om hvorfor han ikke hadde klart å gjennomføre en skikkelig reform ennå. Gud hadde jo til sammenligning klart å skape verden på syv dager. Kofi Annan svarte: God had the wonderful advantage of working alone.

For selv om FN er en unik arena for samarbeid, er FN også en organisasjon tuftet på konsensus. Da er det gjerne den som vil minst, som bestemmer mest.

Behovet for reform og effektivisering er enormt. FNs legitimitet er avhengig av en vellykket reform, og verden er avhengig av et FN med legitimitet. Verdenssamfunnet har derfor ikke råd til å mislykkes med reformarbeidet som pågår nå.

Generalsekretær Guterres' mål er å få FNs mange landteam til å jobbe bedre sammen og levere resultater på en mer integrert og effektiv måte. Regjeringen støtter generalsekretærens visjoner om reform av FNs utviklingssystem, og vi vil arbeide for at stedlige koordinatører blir mer uavhengige og får sterkere autoritet på landnivå.

Globalt samarbeid og FN-reform er viktig for Norges utviklingsinnsats. Det multilaterale systemet, hvor rett står over makt, har tjent Norge vel siden det ble etablert etter annen verdenskrig. Men i en verden som endrer seg raskt, ser vi at systemet er under press. I løpet av våren 2019 vil regjeringen derfor legge frem en melding til Stortinget om Norges rolle i det multilaterale systemet. Her vil vi klargjøre Norges interesser og handlingsrom i

internasjonalt samarbeid. Vi vil også se på hvordan vi kan bidra til å reformere og gjøre de multilaterale organisasjonene mer effektive.

Når det gjelder innsatsen i enkeltland, er det bedre å kunne bidra fullt og helt enn stykkevis og delt. Målet er å oppnå bedre resultater ved å konsentrere oss om færre land og sektorer, og sørge for at vi gjør en forskjell i de landene vi velger å samarbeide med. Ved å prioritere noen land fremfor andre kan vi rette innsatsen mot de landene der vi har best forutsetninger for å lykkes.

I Meld. St. 24 for 2016–2017 lanserte regjeringen partnerlandskonseptet. Partnerlandene skal være de prioriterte landene vi velger å samarbeide med. Vi skal ha et bredt engasjement og et langsiktig tidsperspektiv.

Jeg har satt i gang arbeidet med en egen stortingsmelding om partnerland. Denne meldingen skal være et strategisk verktøy for partnerlandssatsingen. Den vil legge premissene for hva det skal innebære å være et partnerland, hvilke kriterier som ligger til grunn for valg av partnerland, og ikke minst hvilke partnerland vi ser for oss å samarbeide med i årene som kommer. Jeg er opptatt av at samarbeidet med partnerlandene skal være gjensidig, omfatte et bredt sett av utviklingspolitiske virkemidler og ha et langsiktig perspektiv. Jeg gleder meg til å invitere Stortinget til en dialog om partnerlandskonseptet senere i år.

Sikkerhetspolitikk, utenrikspolitikk og utviklingspolitikk glir stadig mer inn i hverandre, og vår utviklingsinnsats i verden er selvsagt ikke uanfektet av det som skjer rundt oss. Verdens klima, handel, investeringer, skatteparadiser, sikkerhet, helse og utdanning blir ikke bare påvirket av vår utviklingspolitikk, men også av regjeringens arbeid på andre områder.

Derfor må vi føre en samstemt politikk, slik at bredden i regjeringens arbeid bidrar best mulig til å nå bærekraftsmålene. Det krever at vi jobber sammen, på tvers av fagdisipliner. Derfor har UD tett dialog med de andre departementene om virkninger av vår nasjonale politikk i utviklingsland.

Regjeringen vil i forbindelse med budsjettet følge opp Stortingets anmodningsvedtak om samstemthet. Sammenhengene og synergiene er store. Derfor er det viktig at Norges politikk henger godt sammen – og positivt at Stortinget står bak målet om økt samstemthet.

Et stort bistandsbudsjett krever en kunnskapsrik og velfungerende bistandsforvaltning. Jeg er imponert over den dyktige og hardtarbeidende bistandsforvaltningen vår, ute og hjemme. Men hvis vi skal nå bærekraftsmålene innen 2030, og hvis vi skal opprettholde giverviljen og bistanden på et høyt nivå, må vi sørge for at vi får mest mulig ut av de 35 milliardene vi bruker på utvikling. Vi må spørre oss selv: Kan vi – og bør vi – orga-

nisere oss på andre måter for å oppnå enda bedre resultater i fremtiden?

Utenriksministeren og jeg har fått et klart oppdrag fra regjeringen. Jeløya-plattformen slår fast at vi skal se på organiseringen av bistandsforvaltningen. Jeg er allerede godt i gang med å sette meg inn hva som fungerer, og hva som fungerer mindre godt. Etter hvert vil jeg kunne si mer om hva jeg tenker om organisering og ansvarsfordeling.

Men det aller viktigste for meg i denne prosessen er å se på hvordan vi som helhet – UD, Norad og andre aktører – sammen kan bidra til best mulig utvikling i verden.

Selv om vi fører en samstemt politikk, organiserer oss godt og konsentrerer utviklingsarbeidet vårt om utvalgte temaer, kanaler og områder, vil ikke alle tiltak og programmer gi gode resultater.

Noen ganger skal et prosjekt oppnå flere mål. Ofte har et prosjekt både negative og positive sider, og mottakerlandets utviklingstrinn, ressurser og styresett er tross alt de viktigste faktorene som påvirker effekten av bistand. Vi tar ofte stor risiko i ustabile land som har begrenset evne til å ta imot hjelp. Hvis vi skulle sluttet med det, hadde vi ikke kunnet hjelpe de menneskene som trenger hjelpen vår mest. Konsekvensen av å ta risiko er at noen tiltak slår feil.

Det er helt i orden at ikke alle prosjekter gir de resultatene vi håpet på. Men vi må lære av de feilene vi gjør, ta med oss erfaringene videre, og avslutte de tiltakene som ikke fungerer over tid. Det er når vi våger å nedprioritere det som ikke fungerer, at vi får økt handlingsrom til å satse på tiltak som fungerer bedre.

Norads evalueringsavdeling la for ikke så lenge siden frem en evaluering av mål- og resultatstyring i norsk bistandsforvaltning. Jeg skal være så ærlig å si at den kom vi ikke særlig godt ut av.

Jeg er helt sikker på at alle som jobber med utvikling – enten det er i UD, Norad eller i sivilsamfunnet – ønsker å oppnå gode resultater. Og det finnes mange eksempler på at man bruker erfaringer fra tidligere tiltak til læring. Men det betyr ikke at vi ikke kan, og skal, bli bedre.

Vi har hatt mål- og resultatstyring i utviklingspolitikken i mange år allerede. Men hvis vi virkelig skal se effekt, må evalueringene samspille med våre overordnede politiske mål og strategier. De må ha betydning for valg av programmer, kanaler og tematiske satsinger. Og evalueringene av disse tiltakene må igjen få betydning for hva vi velger å gjøre i fremtiden.

La meg si det litt enkelt: Når noe ikke virker, må vi slutte med det. Når noe virker godt, må vi gjøre mer av det. Vi skal ikke kaste gode penger etter dårlige. For å klare dette er åpenhet om resultatene første steg. Gikk tiltaket som planlagt? Hva var vellykket? Hvorfor oppnådde vi ikke de resultatene vi håpet på?

Tilgjengeliggjøring av resultatene er steg to. Vi trenger mer debatt om innholdet i utviklingspolitikken. På tilskuddsportalen finnes det veldig mye informasjon om hvor mye penger Norge bruker hvor. Det som derimot glimrer med sitt fravær, er resultatene av dette arbeidet. Skal vi skape debatt om hvordan Norge bruker 35 milliarder norske skattekroner, må resultatene være både åpne og tilgjengelige. For å oppnå dette har jeg satt i gang arbeidet med å etablere en elektronisk resultatportal. Digitalisering gjør det mulig å effektivisere innhenting av resultatinformasjon på en helt annen måte enn manuelle systemer gjør. Det er en mulighet vi må benytte oss av. I resultatportalen skal alle som ønsker det, få innsikt i prosjekter og grad av måloppnåelse. Jeg tror at en slik portal vil være en nyvinning som over tid kan få stor betydning for både debatten og den overordnede strategiske tilnærmingen til utviklingsfeltet.

Steg tre er å ha en systematisk tilnærming til å ta i bruk kunnskap fra tidligere prosjekter når nye prosjekter og satsinger lanseres. Evalueringene skal brukes aktivt, slik at vi kan få enda mer ut av hver bistandskrone i fremtiden.

Resultatmåling på effekten av bistand er en krevende oppgave, og selvsagt ingen mirakelkur. Men det betyr ikke at vi skal la være.

Jeg startet denne redegjørelsen med å si at verden har blitt et bedre sted, selv om vi står overfor store utfordringer som vi skal bidra til å løse. Fremgangen bør være en stor motivasjon for oss alle til å jobbe videre for å skape gode utdanningssystemer, trygge helsetjenester, flere arbeidsplasser, mer fornybar energi, lindre nød og stå opp for demokrati og menneskerettigheter – med 2030-agendaen og bærekraftsmålene som rettesnor. Det skal vi gjøre fordi det er det eneste riktige å gjøre – i solidaritet med våre medmennesker og fordi det er i vår egen interesse.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at utgreiinga frå utviklingsministeren om utviklingspolitikk vert lagt ut for handsaming i eit seinare møte i Stortinget.

– Det er vedteke.

Sak nr. 2 [10:40:59]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Fredrik Grøvan, Olaug V. Bollestad, Steinar Reiten og Kjell Ingolf Ropstad om å gi alle elever i Norge tilbud om skolegudstjeneste før jul (Innst. 192 S (2017–2018), jf. Dokument 8:63 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske frå utdannings- og forskingskomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert

avgrensa til 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten foreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve høve til seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Tina Shagufta Munir Kornmo (V) [10:42:24] (ordfører for saken): Først må jeg få lov til å takke komiteen for samarbeidet i denne saken og ikke minst for tålmodigheten da det ble behov for mer tid til å finne enighet.

Det sier kanskje noe om at vi alle har et forhold til julegudstjeneste, selv om vi har ulike utgangspunkt. Da jeg var liten, lærte jeg min første salme: Gjør døren høy, gjør porten vid! Disse ordene har med årene blitt en påminnelse for meg om at det som tidligere var konformt og strengt, i dag har blitt rausere og inkluderende. Samtidig fikk jeg som 14-åring lov til å besøke ahmadiyyamoskeen på Frogner. Det var ikke noen selvfølge for en med sunnibakgrunn å få lov til det. Jeg fikk lov til å ha jødiske venner, noe som heller ikke var noen selvfølge. Min far var bestemt på at vi måtte lære om andres tro for å kunne forstå andre mennesker, og i lys av dette var det ikke unaturlig å delta på gudstjeneste i kirken.

Besøkene i den fremmede moskeen, i kirken og hos jødiske venner var frivillige og ønsket. De ga meg viktig kunnskap om og forståelse for ulikhet, men også viktig kunnskap om det vi har felles. Anerkjennelsen for at vi i Norge har ulik tro og ulikt livssyn, må ligge til grunn ved behandling av saker som denne. Videre må vi respektere at dette for mange er strengt personlige spørsmål som må håndteres med varsomhet. Det som er uproblematisk for noen, oppleves svært krevende for andre, og vi må ikke bare ha respekt for ulike religioner, men også ha respekt for ønsket om frihet fra religion.

Skolen har i dag anledning til å tilby elevene besøk i kirken og mulighet til å delta på gudstjeneste i skoletiden, i forbindelse med både jul, påske og ellers i året. Deltakelse på gudstjeneste er en del av skolens generelle kultur- og tradisjonsformidling, men elevene får også gjennom KRLE-faget kunnskap om hvordan kristendommen har blitt praktisert i Norge inntil i dag, og hvilken betydning kristendom har hatt for samfunn og kultur. Forslagsstillerne ønsker at flere elever skal få mulighet til å delta på julegudstjeneste i regi av kirken for å forstå julens innhold og hvorfor den er så viktig i vår kultur.

Som påpekt av forhenværende statsråd i hans brev til komiteen skal norsk skole være fri for forkynning, i tråd med våre menneskerettslige forpliktelser, og et pålegg til skolene om å tilby elevene gudstjenester når den lo-

kale menigheten inviterer, kan være utfordrende med hensyn til dette prinsippet.

Flertallet, som Venstre er en del av, anerkjenner ønsket om at elevene skal få mulighet til å delta på julegudstjeneste, men mener at dette best løses gjennom en nasjonal veileder. At en lokal menighet kan pålegge en skole å delta, vil være å gå for langt. Skolen må ta beslutning om deltakelse. Det vil være opp til den enkelte skole å velge hvordan man eventuelt tilrettelegger for deltakelse på gudstjeneste. Skolen må også vurdere hva som er praktisk mulig å få til.

Flertallet viser til at skolen skal være både en dannelses- og en læringsarena, at det er viktig at elevene får innsikt i at Norge har en kristen og humanistisk kulturarv, at julehøytiden med skolegudstjenester har en lang tradisjon i Norge, og at disse bidrar til å gi kjennskap til konkrete opplevelser om hvordan høytiden markeres i Norge.

Flertallet mener derfor at det er positivt om flest mulig får tilbud om å delta i skolegudstjenester, og at skolene legger til rette for dette så langt det er praktisk mulig. For noen vil en slik deltakelse gi ny innsikt i og forståelse av det norske samfunnet og dets kulturelle røtter. Man må ikke være kristen for å feire jul, men et innblikk i den kristne juletradisjonen kan like fullt være verdifullt. Elevene lærer også om andre religioner og livssyn på skolen, om viktige høytider i ulike religioner og om ulike seremonier. Det er da også anledning til å besøke ulike tros- og livssynssamfunn. Slike besøk kan bidra til mer innsikt og forståelse for ulike livssyn (presidenten klubbar).

Dette forslaget handler imidlertid konkret om julegudstjenester, som har en lang tradisjon i Norge, og den kristne kulturarv er innvevd i vår historie – i litteratur, kunst og filosofi.

Kent Gudmundsen (H) [10:48:16]: Jeg vil innledningsvis starte med å takke saksordføreren og ikke minst komiteen for at vi i arbeidet med denne saken fikk god tid til å finne en god og balansert løsning, som er lagt fram i dagens innstilling.

For Høyre er det viktig at skolen både skal være en dannelses- og læringsarena. I denne sammenhengen er det viktig at elevene får innsikt i at Norge har en kristen og humanistisk kulturarv. Det er naturlig at kristendommen i denne sammenhengen har en særstilling og er en del av undervisningen, og den er derfor også den sentrale delen av denne debatten som vi har her i dag.

Kulturarven er innvevd i historien, litteraturen, kunsten og filosofien vår. Det synes jeg det er verdt å reflektere litt over, fordi kunnskap om kristendommen derfor også er en av de store og viktige forutsetningene vi har for å forstå samfunnet, våre vaner, tradisjoner og

institusjoner. Undervisning i vår kulturarv stimulerer dermed til en slags allsidig dannelse og gir rom for den nødvendige undring og refleksjon om viktige religiøse, etiske, filosofiske og kulturelle spørsmål. Historisk stiller kristendommen dermed i en særklasse i Norge, og julehøytiden med skolegudstjenester har en lang tradisjon i Norge. Den bidrar dermed til å gi konkret kjennskap til opplevelsene rundt hvordan høytiden skal markeres i Norge.

Samfunnet vårt er blitt mer pluralistisk, og kunnskap om hverandres kulturer og ikke minst religioner er egentlig derfor helt nødvendig for at vi skal ha et godt samfunn med gjensidig respekt, hvor det ikke blir rom for framvekst av ekstremisme. Derfor er skolens samfunnsoppdrag i denne sammenhengen særlig viktig og sørger sånn sett for at elevene får best mulig innsikt i nettopp norsk kultur og tradisjon.

Høyre er derfor veldig fornøyd med dagens innstilling, som jeg mener vil bidra til at vi rydder bort den uklarheten som har vist seg til tider rundt om i landet. Til tross for at de aller fleste heldigvis gjennomfører skolegudstjenester og bidrar til god dannelse og innsikt, har det vært enkelthistorier med ulike begrunnelser som har bidratt til usikkerhet nettopp rundt regelverk, samfunnsoppdrag for skolene og ikke minst forventningene vi har. Nå mener jeg at vi får på plass en oppdatert veiledning som bidrar til å rydde opp i dette. Skolene våre vil nå få en tydelig forventning om hvordan det best kan legges til rette for at elevene skal kunne delta på skolegudstjeneste i forbindelse med julehøytiden så langt det er praktisk mulig, og at elevene som ønsker fritak, skal ha rett på et pedagogisk alternativ i skolens regi.

Dette ivaretar dermed skolens samfunnsmandat. Det bidrar til klarhet rundt praksis og sikrer den enkelte elev den nødvendige valgfrihet. Og ikke minst: Denne valgfriheten skal møtes med et godt pedagogisk alternativ.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:51:43]: Min gamle barneskole, Nylund skole i Stavanger, ble landskjent da de trakk litt skjært i en sak som dette, da de i en diskusjon om julesanger kuttet ut ord som «jul» og «nisse» et år og ikke ville synge Deilig er jorden. Året etter gjentok de noe av det samme da FAU sendte ut et skriv til alle skoleelevenes foreldre og spurte om de kunne krysse av hvilke julesanger det var greit at elevene sang på skolen.

Historien fra Nylund barneskole handler egentlig ikke om motvilje mot å feire jul og markere den viktige høytidstradisjonen, men den viser den usikkerheten som er der ute, som allerede er blitt nevnt, når det gjelder hvordan en skal forholde seg til en religiøs høytid i det moderne Norge. Derfor har det vært viktig for Arbeiderpartiet i denne saken å understreke at julen er viktig. Den er viktig som en tradisjon, den er viktig som en

norsk høytid, og den er viktig i vår felles, kristne kulturarv. Derfor skal den også ha en viktig og sentral plass i skolen. Og som representanten Gudmundsen så fint sa det: Dette er viktig fordi det handler om forståelse og respekt.

Derfor har det også vært for viktig for Arbeiderpartiet, med det forslaget som vi fremmer sammen med Senterpartiet, å understreke at skolens jobb er å tilrettelegge for den forståelsen. Vi er ikke fans av å detaljstyre og mener det er lærernes faglige vurderinger av hva som ligger i læreplanmålene, som må ligge til grunn. Dette er en sak som også føyer seg inn i diskusjonen om i hvor stor grad en skal detaljstyre arbeidet i skolen, og i hvor stor grad en skal ha tillit til at lærerne klarer å gjøre de faglige vurderingene som ligger til deres jobb.

Jeg har i media registrert at det er en viss uenighet om hvordan en skal tolke det vedtaket som flertallet i Stortinget i dag kommer til å fatte. Jeg har registrert at det har vært en lang diskusjon med lange forhandlinger mellom partiene, så jeg håper at både partiene og ikke minst statsråden i salen i dag kan avklare litt hvordan dette vedtaket skal tolkes, for historien fra Nylund barneskole, som jeg begynte med, illustrerer litt av den usikkerheten en diskusjon som dette kan skape. Derfor tenker jeg at det er ekstra viktig at det er tydelig hva de retningslinjene som Stortinget i dag vedtar, skal bety, hvordan de skal forstås ute i skolen, og hva som endres med det forslaget som Stortinget nå vedtar, i forhold til slik det har vært før, slik at vi unngår nye Nylund-saker. Det er det som har vært viktig for Arbeiderpartiet.

Med det tar jeg opp forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Torstein Tvedt Solberg har teke opp det forslaget han refererte til.

Roy Steffensen (FrP) [10:54:54]: Julehøytiden med skolegudstjeneste har en lang tradisjon i Norge, men vi har merket at interessen for å arrangere disse har avtatt med årene. Fremskrittspartiet vedtok på sitt landsmøte for ett år siden at vi ønsker å ha obligatorisk skolegudstjeneste, riktignok med fritaksrett, både for dem som selv har en annen religion og et annet livssyn, og for dem som bare ikke ønsker å delta. Vi har av den grunn naturligvis satt pris på det initiativet som Kristelig Folkeparti har tatt i denne saken.

Julegudstjeneste for skoleelever er en innarbeidet og god tradisjon som fungerer godt i de fleste kommuner, men vi vet at man i nesten én av fem skoler – altså ca. 600 – har valgt ikke å tilby skolegudstjenester til sine elever. Dette kan riktignok ha mange årsaker, men vi håper at vi med dagens vedtak vil se en markant endring av dette, og at vi nå vil unngå alle de årlige, lokale omkampene om skolegudstjeneste før jul.

Både representanten Gudmundsen og representanten Tvedt Solberg var innom hvor viktig det er å ha kunnskap om hverandres kultur og religion, og at det er nødvendig for å ha et godt samfunn med gjensidig respekt for hverandre. Men vi kommer ikke bort ifra at den kristne kulturarven er en betydelig del av vår historie, og norske verdier og norsk kultur er en del av grunnmuren i det samfunnet vi lever i. Skal man forstå det norske samfunnet, litteraturen, språket, uttrykket, malerkunsten og det meste av vår kulturarv, er derfor kunnskap om og innsikt i kristendommen viktig.

For oss er det viktig at mennesker som bor i landet vårt, lærer om kristendommen og dens betydning for det norske samfunnet, slik det er i dag. Med bakgrunn i at det blant elevene i grunnskolen er en mengde ulike trosretninger, er det av stor betydning at elevene får kunnskap om ulike trossamfunn, og ikke minst at de får anledning til å delta i religiøse og kulturelle markeringer som er viktige for oss i Norge.

Julegudstjenesten er en viktig faktor for hvordan vi feirer selve julehøytiden, og å delta på denne gir en fin anledning til å få økt innsikt i julens kristne tradisjoner. Nå får vi på plass en nasjonal veileder for skolene om hvordan det best kan legges til rette for at elevene skal kunne delta på skolegudstjeneste i forbindelse med høytiden, og for at elevene som ønsker fritak, skal ha rett på et pedagogisk alternativ i skolens regi.

Jeg synes det er positivt og godt at flertallet i denne salen har funnet fram til en løsning som ivaretar både dem som vil oppleve julegudstjenesten, og dem som ønsker fritak. I dag sørger vi for at langt flere barn vil få tilbud om å oppleve den fine tradisjonen som julegudstjenesten er, og det mener vi i Fremskrittspartiet er positivt.

Marit Arnstad (Sp) [10:57:59]: Jeg slutter meg til det som en lang rekke talere har sagt, at det er veldig positivt at skolene har mulighet til å arrangere julegudstjeneste som en samling før jul, og at det er en lang tradisjon som det er viktig å bevare videre. Jeg er litt usikker på om 12-, 13- og 14-åringer sitter under julegudstjenesten og reflekterer så mye over dypere verdier, filosofi og slikt, men jeg er veldig glad for at de lærer seg julesanger. Jeg er også veldig glad for at de får innblikk i hvordan en feirer den kristne jula, og at de også får innblikk i kristne seremonier og det kristne julebudskapet. Det er bra og viktig.

Derfor er Senterpartiet veldig enig i merknadene fra flertallet, som i stor grad omhandler dette. Vi mener at dette er nyttig, fornuftig og positivt, men en må jo sjølsagt også organisere et nødvendig fritak for dem som ikke ønsker å delta på den typen gudstjeneste. Det opplever jeg at vi alle er enige i.

Jeg tror også at det er viktig, i tråd med det som vi har sett av likestilling av tros- og livssynsamfunn i de senere år, at en også legger til rette for at en kan besøke andre tros- og livssynsamfunn – om ikke rett før jul, så ved andre anledninger i løpet av skoleåret. Det tror jeg også er viktig, nødvendig og fornuftig å gjøre overfor elevene.

Senterpartiet mener at det er vanskelig å ha et pålegg – jeg hørte at saksordføreren også redegjorde ganske godt for det – for det kan jo være noe som kommer i veien for å ha skolegudstjeneste før jul. Det kan være utfordringer med å organisere et alternativt opplegg for dem som ikke ønsker å delta. Det kan være avstander til kirka som medfører skyssutgifter eller andre kostnader, eller det kan være andre ting som gjør at en ikke får organisert det. Derfor er heller ikke det å innføre et pålegg et forslag som fremmes av noe parti i Stortinget i dag.

Derimot har flertallet fremmet et forslag om en nasjonal veileder for skolene. Jeg forstår at representanten Roy Steffensen mener at det kan bety en markant endring av dagens praksis. Det er jeg litt overrasket over, for det finnes jo en nasjonal veileder i dag for skolegudstjenester. Den ble oppdatert så sent som 13. november 2015. Så hvis det vedtaket som fattes i dag, betyr at en skal oppdatere den nasjonale veilederen hvert tredje år, må departement og direktorat gjerne ta den jobben, men en skal ikke late som om det er en stor og markant endring av hva man har tenkt å gjennomføre, hva som er fritaksgrunner, og hva som er pålegg for de enkelte skolene. Det tror jeg ville være en sterk overdrivelse.

Senterpartiet mener at det er positivt med skolegudstjeneste. Vi ønsker å videreføre det, og vi ønsker at det skal legges til rette for det. Vi håper at det kan være et godt samarbeid mellom skolene og de lokale menighetene om å arrangere skolegudstjeneste. Vi ser på det som fornuftig. Vi ønsker ikke et pålegg, og vi ser rett og slett ikke årsaken til at flertallet foreslår en veileder som allerede finnes. Hvis den veilederen skal inneholde noe helt annet, framgår ikke det av flertallets merknader. Det synes jeg også er litt pussig. Da synes jeg heller en skal spare seg for den typen papirarbeid og noe som rett og slett innebærer å tilføre litt mer byråkrati til noe som en allerede har revidert, for bare to og et halvt år siden.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her overtatt presidentplassen

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [11:02:08]: Jeg vil også benytte anledningen til å takke komiteen for samarbeidet og for det arbeidet som saksordføreren har utført.

De siste årene har det hver høst pågått en debatt om hvorvidt skolene bør samarbeide med Den norske kirke om skolegudstjenester, og om skolen i det hele tatt bør inkludere kristne sanger og tradisjoner i markeringen av høytiden. En del rektorer har stått fram og vært usikre på

hva de kan eller bør gjøre. For 2016 viste en oversikt fra Kommunal Rapport at én av fem skoler, altså tilsvarende omtrent 600 av landets grunnskoler, ikke hadde tilbud om skolegudstjeneste.

Dette er etter Kristelig Folkepartis syn en unødvendig usikkerhet og debatt. Julefeiring er en del av norsk kultur og tradisjon. Norsk kultur har dype røtter i kristendommen, og vårt samfunn er sterkt preget av kristendommens verdier, tenkning og tradisjoner. Dette ser vi tydelig i vår årsrytme og høytidene som vi markerer i vårt land. For å forstå samfunnet vårt er det helt nødvendig også å forstå våre kristne røtter, noe som også understrekes i læreplanens generelle del, hvor det heter:

«Kristendommen er en dyp strøm i vår historie som fortsatt preger tankesett, normer, språk og kunst – og binder oss sammen gjennom ukerytme og høytider.»

Vi kan ikke forstå julens innhold og hvorfor den er så viktig i den norske kulturen uten å kjenne til julens kristne betydning. Dette får elevene kunnskap om gjennom undervisning i skolen, men også ved å delta på skolegudstjenester. Skolegudstjenestene gir en førstehånds kjennskap til og en autentisk opplevelse av hvordan høytiden markeres i den kristne tradisjon. På samme måte som vi gjerne tar med elevene på kunstutstillinger for at de skal oppleve kunst på en nær og autentisk måte, gir deltakelse på en skolegudstjeneste en annerledes opplevelse av hva den kristne julen er.

Derfor har Kristelig Folkeparti vært opptatt av at alle barn i grunnskolen skal få tilbud om skolegudstjeneste før jul så langt det er praktisk mulig. Mulige hindringer kan være ulike, f.eks. at den lokale menigheten rett og slett ikke har kapasitet til å tilby skolene i kommunen den type arrangement. Derfor fremmer vi forslag om at skolegudstjeneste før jul skal være et tilbud til alle norske skoleelever, med mulighet for alternativt opplegg for dem som ikke ønsker å delta.

Dagens ordning, hvor rektor eller foreldreutvalg tar avgjørelser på vegne av alle elever, kan oppfattes som udemokratisk og bidra til unødvendige konflikter og ikke minst store forskjeller i tilbudet til elevene fra skole til skole.

Så er det viktig å understreke at det er selvfølgelig Kirken som arrangerer skolegudstjenesten, og ikke skolen. Men det har vært gjort svært mange vellykkede samarbeidsprosjekter mellom skole og kirke, hvor skolens elever bidrar inn i gudstjenesten på ulike måter. Dette er gode samarbeidstradisjoner som absolutt bør få fortsette.

Kristelig Folkeparti vil også understreke at dagens fritaksrett skal videreføres. Det er et viktig prinsipp, og det er i den sammenheng viktig at det gis god informasjon om mulighet for fritak i forkant, i god tid før skoleguds-

tjenesten skal holdes, og at det lages gode alternative opplegg for elever som ikke ønsker å delta på skolegudstjenesten.

I svaret som daværende statsråd ga til komiteen, har jeg merket meg at han skriver at forslaget som Kristelig Folkeparti fremmer, kan utfordre våre menneskerettslige forpliktelser, da skolen skal være fri for forkynnelse. Men han stiller seg samtidig i brevet positiv til skolegudstjenester. Jeg opplever svaret noe underlig all den tid det også i dag er sånn at det er Kirken som inviterer til skolegudstjeneste, men at skolene vurderer dette ulikt, og at det dermed skapes forskjeller ved at noen elever får tilbud mens andre ikke får det.

Forslaget fra Kristelig Folkeparti peker kun på at det tilbudet statsråden omtaler som positivt, skal være et tilbud som alle elevene kan få motta. Og fortsatt skal det selvfølgelig være opp til den enkelte elev selv å velge å delta eller ikke. Slik statsrådets svar må oppfattes, framstår det som lite prinsipielt og bidrar til å så tvil om den ordningen vi har i dag med at ca. 80 pst. av norske elever får delta på skolegudstjeneste, er i strid med menneskerettighetene. Jeg håper og tror at svaret fra daværende statsråd ikke var ment slik, men formuleringen åpner for en tolkning av at det å delta på skolegudstjeneste kunne være i strid med menneskerettighetene.

Kristelig Folkeparti er glad for at vi sammen med regjeringspartiene ber regjeringen om å sørge for at det utarbeides en nasjonal veileder for skolene om hvordan det best kan legges til rette for at elever skal kunne delta på skolegudstjeneste i forbindelse med julehøytiden. Elever som ønsker fritak, skal ha rett på pedagogiske alternativer i skolens regi. Dermed håper vi at vi rydder av veien noe av den usikkerheten som har dukket opp foran julehøytiden, og sender et tydelig signal om at vi ønsker at alle elever skal motta tilbudet, så langt det er praktisk mulig.

Statsråd Jan Tore Sanner [11:07:30]: Det er utelukkende positivt at skoler tilbyr elevene å besøke kirken og være med på gudstjeneste. Mange foreldre og elever ønsker seg dette, særlig i forbindelse med jul. Det er derfor gledelig at svært mange skoler har dette tilbudet. Kristendommen er så sentral i vår historie og dermed vår samtid. Jeg tror derfor vi alle kan være enige om at det både er helt naturlig og bra at kristendommen og kristne høytider har en plass i skolen og i skolens aktiviteter.

Jeg er enig med forslagsstillerne i at gudstjenester i skoletiden kan være en fin måte å lære om vår kristne tradisjon og kulturarv på. Å gå i kirken og delta i gudstjeneste er også en fin anledning til å se vakre kirkerom, oppleve musikk, synge sammen og lære om det Kirken står for.

Det er ikke tvil om at skolen kan tilby elevene å besøke kirken og gå til gudstjeneste i skoletiden. Dette gjelder både i forbindelse med Kirkens høytider og ellers i året. Det samme gjelder for øvrige besøk til andre religioners hellige hus. Dyktige lærere og skoleledere kan finne momenter og kompetansemål både i læreplanens generelle del og i læreplanene for det enkelte fag til å besøke kirken eller andre hellige hus. Pedagogisk metodefrihet er sentralt i norsk skole, og jeg har tillit til at lærerne bruker sitt gode profesjonelle skjønn når de vurderer om et besøk i kirken skal være en del av undervisningen.

Jeg synes samtidig det er viktig å peke på at elever har rett til fritak fra aktiviteter som oppleves som religionsutøvelse. Denne rettigheten må vi respektere og verne om. Den er en viktig del av religionsfriheten vi holder høyt i Norge. Det samme gjelder prinsippet om at skolen skal være fri for forkynning.

Vi har ikke oversikt over hvor mange elever som får tilbud om gudstjenester i skoletiden. Vi har heller ikke fullstendig oversikt over hva som er årsaken til at noen skoler ikke har et slikt tilbud. Det vi vet, er at enkelte steder kan det være rent praktiske forhold som avstand og behov for transport som er årsaken. Andre ganger er det elevgrunnlaget eller kapasiteten til den lokale menigheten som gjør at det ikke er praktisk. Siden det kan være mange gode grunner til at det ikke er hensiktsmessig å tilby skolegudstjeneste, mener jeg det er fornuftig at skoleeierne ikke pålegges å ha et slikt tilbud. Å unngå et påbud er etter mitt syn også riktig vei å gå for ikke å utfordre at skolen skal være fri for forkynning og ivareta religionsfriheten til den enkelte. Jeg mener at dagens ordning, der det er opp til skolene selv å vurdere når og hvordan de vil tilrettelegge for at elevene skal kunne besøke kirken og gå til gudstjeneste, er den beste og riktige måten å løse dette på.

Samtidig vil jeg ikke utelukke at det finnes tilfeller der skolen og skoleeierne er i tvil om hvordan de best skal bruke sitt handlingsrom og på best egnet måte arrangere at elevene får et tilbud om å gå i kirken. For denne situasjonen mener jeg forslaget om en nasjonal veileder for skolen om hvordan vi kan legge til rette for at elevene kan delta i skolegudstjeneste i forbindelse med julen, kan være nyttig. Ettersom det allerede finnes veiledningsmateriale om gudstjenester i skoletiden, bør den type veiledning flertallet ber om, være både raskt og forholdsvis enkelt å få på plass. På det vis kan vi i god tid før neste sesong med julegudstjenester i skolen få enda litt mer forutsigbarhet rundt de lokale prosessene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:11:43]: Som jeg sa i mitt innlegg, kan en se i mediene en viss uenighet mellom noen av forlikspartiene om hvordan vedtaket som

Stortinget i dag gjør, skal forstås. Som det ble sagt, ble det gjort en revidering av retningslinjene i 2015, og hvis jeg forsto statsrådets innlegg rett, vil han nå endre de retningslinjene. Jeg vil gjerne spørre om hvordan vi skal forstå det som Fremskrittspartiets representant Steffensen sa i sitt innlegg, at en nå forventer en markant endring, og hvordan skolene skal forstå den diskusjonen og dette vedtaket som gjøres i Stortinget, og hva som endres markant i forhold til de retningslinjene som foreligger, og det som eventuelt kommer før neste sesong begynner.

Statsråd Jan Tore Sanner [11:12:30]: Representanten Tvedt Solberg bygger sitt spørsmål på et oppslag i Vårt Land 13. april om at det var uenighet. Dette svarte de fire partiene på. Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre har svart på dette og er tydelige på at de er enige om hvordan dette skal forstås.

Det vil selvsagt være helt unaturlig at jeg før Stortinget fatter sitt vedtak, forskutterer hvordan denne veilederen skal se ut, men jeg synes at Tvedt Solberg i sitt hovedinnlegg viste veldig tydelig den usikkerheten som er ved mange skoler og hos mange skoleeiere. Nettopp for å forebygge den usikkerheten mener jeg at en veileder vil være hensiktsmessig. Det at vi har et veiledningsmaterieell allerede i utgangspunktet, gjør at vi kan få dette ganske raskt på plass, og så får vi se hvilken endring det gir i hverdagen i Skole-Norge.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:13:34]: Jeg synes det er viktig for denne sal og for denne debatten å få nettopp det som nå er framstilt som enighet, presisert, nettopp for å unngå den usikkerheten som også statsråden viser til. Jeg vil bare spørre, nettopp for å få på plass en presisering i denne sal av hva vi nå går inn med, om det som Kristelig Folkeparti har vært opptatt av, og som også ble nevnt i representanten Grøvans innlegg, at det nå er rektorene som bestemmer om en skal ha en skolegudstjeneste, men at det er kirkene som inviterer. Jeg tenker at det er en viktig presisering å få på plass, for det er vel fortsatt slik at kirkene skal invitere. Om jeg forstår vedtaket riktig, er det vel fortsatt slik at det er rektor og skolene som skal ta beslutningen om en ønsker å godta invitasjonen eller ikke?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:14:24]: Vi skal ikke gjøre dette mer komplisert enn det er. Jeg mener at i denne type spørsmål er det viktig at skolene har en god dialog med foreldrene og elevene, og så må man finne gode og hensiktsmessige løsninger. Representanten Grøvan viste i sitt innlegg til undersøkelser som har vist at mange skoler ikke har denne type tilbud, og det mener jeg også understreker den usikkerheten som kan være til stede. Jeg viste i mitt innlegg til at det både i læreplanens over-

ordnede del og i den enkelte læreplan er kompetansemål som gjør at skolen selv kan se det som nyttig å besøke kirken, enten i forbindelse med julen eller i forbindelse med annen type undervisning, og at det selvsagt også vil kunne være naturlig å besøke andre religioners hellige hus. Men dette må vi komme tilbake til når man faglig har fått sett på både det som er nedfelt i denne innstillingen, og de forpliktelsene vi har, hvordan veilederen konkret skal utformes.

Mona Fagerås (SV) [11:15:43]: Nå ser det ut til at det blir flertall for at det skal lages en nasjonal veileder for skolene om hvordan de skal legge best mulig til rette for at elevene skal få delta på en skolegudstjeneste i forbindelse med julen, selv om jeg i likhet med representanten Arnstad vil påpeke at det allerede finnes en slik. Men det jeg og mitt parti er spesielt opptatt av i denne sammenhengen – og faktisk er blitt mer opptatt av i løpet av denne debatten – er at det også må finnes gode løsninger for dem som av ulike grunner ikke ønsker å delta i disse samlingene, også for dem som i utgangspunktet ikke har religiøse eller livssynsoverbevisninger, men bare synes at dette blir et slags utilbørlig press fra skolene om å besøke en religiøs, i denne sammenheng kristen, seremoni. Kan ministeren forsikre om at det vil bli gode løsninger også for de lærerne og elevene som føler at dette blir et press for å delta i skolegudstjeneste?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:16:54]: Det er viktig å finne gode løsninger både for dem som ønsker å delta, og for dem som ikke ønsker eller ikke kan delta. Det er nok mange som har opplevd press fra litt ulike hold. Noen har kanskje følt et press om at de må delta, mens andre har følt det som svært underlig at man ikke har fått et slikt tilbud. Jeg mener at vi med denne veilederen kan få på plass gode råd til skoleeierne og lærerne om hvordan de kan legge til rette for et slikt tilbud i forbindelse med jul og i øvrige sammenhenger. Men jeg er også helt enig med representanten i at det selvsagt må være alternative og gode tilbud til lærere og elever som ikke deltar i dette tilbudet.

Mona Fagerås (SV) [11:17:52]: Selv har jeg vært rektor ved to forskjellige barneskoler. Der løste vi dette på to forskjellige måter. På den ene skolen var det helt naturlig å besøke den lokale kirken, som lå bare to meter unna skolen, mens fra den andre var det ti mil til kirken. Dermed ble det skyssutgifter osv. som gjorde at vi ikke hadde skolegudstjeneste på den skolen, men selvfølgelig hadde vi julespill og andre ting som gjorde at også de elevene fikk mulighet til å få inn det kristne budskapet i forbindelse med julen. Da brukte vi den veilederen som allerede eksisterer. Hva er det med da-

gens veileder som vil bli annerledes etter dette vedtaket, ønsker jeg å spørre ministeren om.

Statsråd Jan Tore Sanner [11:18:38]: Jeg synes spørrerens replikk veldig godt understreker at kloke lærere og kloke skoleeiere finner gode løsninger. Jeg viste også til i mitt innlegg at det kan være grunner til at man ikke får dette tilbudet, nettopp på grunn av avstander eller annet. Men så vet vi jo samtidig, og det ser vi i forkant av hver jul, at det er usikkerhet hos skoleeierne og blant lærerne om hvordan dette skal håndteres. Nettopp den usikkerheten kan jo tyde på at dagens veiledningsmaterieell ikke er godt nok. Og når et flertall i Stortinget, med regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti, har ønsket en slik veileder for å gi bedre råd til skolene om hvordan det skal håndteres, kommer vi til å følge opp det. Jeg ser frem til at mange barn og skoleelever får oppleve skolegudstjeneste i årene som kommer.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Åshild Bruun-Gundersen (FrP) [11:20:08]: Norge er et kristent land. Vår felles kristne kulturarv har en viktig plass i det norske samfunnet, også i skolen. Også Grunnloven slår fast at kristendommen og humanismen utgjør verdigrunnlaget som den norske stat er tuffet på.

Julehøytiden med skolegudstjeneste har en lang tradisjon i Norge. Kristendommen har en særstilling i Norge, og Fremskrittspartiet mener derfor at den må være en sentral del av opplæringstilbudet i norske skoler. Jeg er glad for at Stortinget er enig i det, og at det fortsatt skal legges til rette for å tilby skolegudstjeneste i forbindelse med julehøytiden.

Jeg registrerer at dette er en viktig presisering, for i Aust-Agder i dag har man altså en pågående debatt om skolegudstjenester, og der har Arbeiderpartiet hevdet at det pågår en diskusjon om gudstjenestene skal ut av skolen. Jeg mener at det er en uheldig debatt hvis det skal være en del av ordskiftet i det norske samfunn om skolegudstjenesten skal ut av den norske skolen.

Stortingsflertallet her i dag konkluderer nå med at julegudstjenester i skolen er en viktig tradisjon som vi må ta vare på, og det er Fremskrittspartiet glad for. Vi må ikke være så redde for å tillate skolegudstjenester for skoleelever. Det er tross alt bare en hyggelig og høytidelig markering av julen som mange i Norge setter pris på. Det er en tradisjon vi i Fremskrittspartiet mener vi må holde i hevd. Elever som ønsker fritak, skal selvfølgelig få anledning til det fortsatt, men jeg er overbevist om at mange elever setter pris på å følge julens kristne tradi-

sjoner, og da er det avgjørende at skolene tilbyr skolegudstjeneste.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:22:04]

Interpellasjon fra representanten Siv Henriette Jacobsen til kunnskaps- og integreringsministeren:

«Mange norske kommuner grenser direkte mot Sverige. For disse kommunene er det praktisk og naturlig å løse flere av løpende oppgaver innen helse, infrastruktur og lennsmann i samarbeid med sine naboer på den andre siden av grensen. Ofte setter riksgrensen likevel store praktiske begrensninger for et slikt samarbeid, og manglende felles strukturer gjør at det blir vanskelig å løse oppgaver i fellesskap. Det er også en utfordring at de nasjonale myndigheter legger planer sine uten å ivareta behovet for samarbeid og infrastruktur over grensen.

Hva kan regjeringen bidra med for at flere grensekommuner kan få redusert sine utfordringer og utløst sitt potensial gjennom en økt adgang til praktiske samarbeidsrelasjoner over grensen, og hvordan kan vi i fellesskap med svenske myndigheter etablere strukturer for å planlegge grensekryssende infrastruktur?»

Siv Henriette Jacobsen (A) [11:23:16]: Grensen mellom Norge og Sverige er 1 630 km lang, fra innerst i Iddefjorden i Østfold til Treriksøysa i Storfjord i Troms. Dette gjør den til den lengste riksgrensen mellom to land i Europa. En rekke kommuner og mange av innbyggerne forholder seg dermed til Sverige på en daglig basis, når det gjelder både arbeid, handel, bosted og rekreasjon. Våre to land er sterkt integrert i hverandre. Arbeidspendlingen mellom Norge og Sverige er den høyeste i Norden. Det er mer trafikk mellom Halden og Strømstad over Svinesund enn det er mellom København og Malmö over Øresund.

For en lang rekke av innbyggerne og kommunene langs grensen er det helt naturlig å løse flere oppgaver gjennom et samarbeid, og det er viktig å utnytte de mulighetene som et samarbeid kan gi. Men selv om et slikt samarbeid er naturlig, er det ofte slik at riksgrensen skaper både praktiske og mentale utfordringer som må løses for å kunne utløse potensialet i samarbeidet og bidra til økt utvikling i grenseområdene. At samarbeid over grensen er et daglig behov og en daglig foreteelse for grensefolk, møter ofte liten forståelse hos nasjonale myndigheter. For nasjonale myndigheter er dette utenrikspolitikk.

Vet presidenten hvor mange utenriksministre som må til for å skifte en lyspære? Svaret er to. På den gamle Svinesundbroen står det en lanterne med et rødt og et grønt lys. Før det ble etablert et kommunesamarbeid

her, måtte det norske utenriksministeriet kontakte det svenske for å få skiftet pære i den lanternen.

I dag har vi løst det problemet, men det mangler fremdeles en grunnleggende dag-til-dag-naboforståelse hos nasjonale myndigheter, og det får noen helt umiddelbare konsekvenser. Det første er mangel på planer. Når nasjonale planer og nasjonale strategier legges, er arealet på den andre siden av grensen hvitt. Enten må det være fordi vi tror det er istid i nabolandet, eller så er det fordi arealet er ukjent, eller fordi vi kanskje tror at det ikke har noe med oss å gjøre.

Hovedproblemet når det gjelder manglende planer, er likevel infrastruktur. I vår egen nasjonale transportplan finnes det ingen strukturelle løsninger for hvordan vi skal forholde oss til grensekryssende infrastruktur. Det har vært foreslått ulike løsninger, f.eks. en egen nordisk transportplan, eller flere felles prosjekter med svenskene. OECD har nylig foretatt en landrapport, eller en såkalt «territorial review», for området Malmö–Oslo. De anbefaler at det etableres en felles transportkommisjon mellom Norge og Sverige etter modell fra Danmark og Tyskland.

I dag fungerer ikke dette i det hele tatt. Sverige starter arbeidet med sin nasjonale transportplan når vi er ferdig med vår. Strekningene Göteborg–Oslo og Oslo–Stockholm har vært en del av EUs prioriterte strekninger gjennom TEN-T-systemet så lenge dette systemet har eksistert, uten at det har fått noen som helst konsekvenser verken for Norge eller for Sverige.

Uansett hvordan man løser dette strukturelle problemet, er det et problem som må løses. Å få til fungerende infrastruktur over grensen er helt avgjørende både for næringsliv og for persontrafikk. Dette er et ledelsesansvar som må løses på høyeste nivå, med samferdselsminister – og gjerne statsminister – i spissen. Dette er ikke noe verken lokalpolitikere, regionalpolitikere eller organisasjoner får gjort noe med, uansett hvor mange konferanser som avholdes.

Vi må planlegge som om grensen ikke var der – eller som en sa på høringen i går om behovet for en KVVU for tog Oslo–Göteborg, Oslo–Stockholm: Hadde det ikke vært en riksgrense imellom våre land, hadde vi hatt et dobbeltspor på plass for lenge siden.

En konsekvens av å bo langs grensen er å oppleve at nasjonale myndigheter stadig legger nye praktiske hindre til din hverdag og på næringslivet. Konsekvensene for et grensesamkvem er sjelden tatt med i beregningen når nye lover og regler vedtas. Nordisk ministerråd arbeider med de formelle grensehindre som må løses gjennom endring i lov eller forskrift, og de får god hjelp til å avdekke hindrene fra de tolv grensekomiteene som norske kommuner er med i. Men de uformelle grensehindre er minst like problematiske, og de må løses

gjennom mer informasjon, opplæring og oppsøkende virksomhet.

Det aller viktigste grensehinderet er likevel det mentale. Fordi det er en riksgrense mellom, tenker ikke næringslivet i tilstrekkelig grad på hvordan mulighetene kan økes ved å satse over grensen. I tillegg skaper både språkbarrierer og kulturelle barrierer vansker.

Et av de viktigste verktøyene kommunene og regionene har for å løse felles utfordringer, er EU-programmet Interreg. Fordi Norge ikke er med i EU, betaler vi selv for den norske delen av Interreg, og det er ikke til å stikke under stol at denne regjeringen ikke er så stor fan av Interreg. Den norske delen av Interreg har stadig blitt kuttet i, i den grad at dette ikke lenger er et likeverdig samarbeid mellom to likeverdige partnere. Det gjør programmet stadig mindre interessant for potensielle partnere, og jeg frykter at dette bare er begynnelsen på slutten for Interreg, og at regjeringen vil bruke konsekvensene av sin kuttstrategi for å fjerne programmet helt i neste periode.

Dette er noe jeg vil advare sterkt imot. Det har vært en rekke evalueringer av Interreg som har vist at dette er et svært godt verktøy, både for den regionale utviklingen og for næringsutviklingen. Det har satt grensesamarbeidet inn i system og skapt en struktur for en felles utvikling over grensen.

Da vil jeg til slutt spørre ministeren: Hva kan regjeringen bidra med for at flere grensekommuner kan få redusert sine utfordringer og utløst sitt potensial gjennom en økt adgang til praktiske samarbeidsrelasjoner over grensen? Og hvordan kan vi i fellesskap med svenske myndigheter etablere strukturer for å planlegge grensekryssende infrastruktur?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:30:09]: Vararepresentanten Siv Henriette Jacobsen reiser et viktig og aktuelt spørsmål. Samarbeidet i Norden spenner stadig bredere og dypere og omfatter både offentlig og privat sektor. Dette er i tråd med de nordiske statsministrenes visjon om at Norden skal være verdens mest integrerte region, og med de ambisjonene regjeringen har lagt til grunn for den nylig fremlagte stortingsmeldingen om det nordiske samarbeidet.

Regjeringen er opptatt av at det nordiske samarbeidet skal være praktisk, nyttig og utgjøre en forskjell for befolkning og næringsliv. Løsning av grensehindre og styrking av mobilitet er derfor en viktig og praktisk del av det nordiske samarbeidet.

De nordiske samarbeidsministrene opprettet i 2014 det mellomstatlige Grensehinderrådet for å fremme mobilitet i Norden – for både enkeltpersoner og næringsliv. Daværende nordisk samarbeidsminister Frank

Bakke-Jensen redegjorde den 30. mai i fjor i Stortinget om det nordiske grensehinderarbeidet.

Etter at rådet ble opprettet, har det medvirket til å klargjøre 36 hindre. Av disse er 27 løst. Ni er avskrevet bl.a. på grunn av nasjonale politiske hensyn. Avvikling av norske toll- og momsregler for nordiske bedrifter og godkjenning av sertifikat for snøscootere i norsk-svenske grensetrakter er eksempler på grensehindre som er løst fra norsk side.

De nordiske samarbeidsministrene vedtok i fjor høst et fornyet mandat for Grensehinderrådet. De besluttet samtidig å gjennomføre en utredning av hvordan man kan styrke den nordiske mobiliteten ytterligere. Konklusjonen i rapporten vil ventelig legges frem for Nordisk ministerråd innen utgangen av året og vil forhåpentligvis legge et godt grunnlag for det videre arbeidet med å fremme mobilitet i regionen.

Det skjer også mye godt grensehinderarbeid på kommunalt og regionalt nivå. Nærhet til og kunnskap om lokale muligheter og utfordringer er en forutsetning for å sette riktig kurs. Gjennom Nordisk ministerråd støtter regjeringen opp om arbeidet i 13 grensekomiteer. Dette er medlemsorganisasjoner for lokale og regionale aktører som samarbeider for å fremme utvikling, innovasjon og vekst i sine regioner.

Et konkret eksempel er Interreg-prosjektet Utvikling av Nordkalotten Grensetjenestes næringslivsrådgivning. Her skapes et nettverk av veiledere og rådgivningstjenester, som hjelper bedrifter med å få nødvendig informasjon om utenrikshandel og etablering i andre land. Målet er å øke andelen små og mellomstore bedrifter som driver grenseoverskridende næringsvirksomhet.

Som vararepresentanten Siv Henriette Jacobsen peker på, er det som følge av den stadig tettere integreringen naturlig å vurdere hvordan enkelte sektoroppgaver kan løses i samarbeid med våre nordiske naboer. Jeg tenker da spesielt på helse, samferdsel og politi- og lensmannsarbeidet.

La meg gi et konkret eksempel på hva vi kan få til gjennom tettere samarbeid: Plutselig smeller det. På en vinterglatt vei i Meråker kolliderer to busser. Ulykkestedet ligger bare fem kilometer fra svenskegrensen, og på begge sider av grensen mobiliserer nødetatene raskt. Et nytt og sammenkoblet nødnett gjør kommunikasjonen grenseoverskridende og sømløs.

Dette er resultatet av Interreg-prosjektet Grenseoverskridende samarbeid for sikkerhet. Her har nødetatene i Trøndelag og Jämtland samarbeidet om fellesløsninger. Det har gjort at Norge og Sverige som de to første landene i verden har slått sammen sine nødnett. Tidligere har redningsetatene vært avhengig av mobiltelefon for å kunne snakke sammen.

Det er allerede i dag et nært politisamarbeid mellom de nordiske land. En del av dette samarbeidet foregår i grensenære områder og er fundert på den nordiske politisamarbeidsavtalen og Schengen-samarbeidet. Den europeiske Prüm-avtalen legger også til rette for styrking av samarbeidet over landegrensene, spesielt med tanke på kampen mot terrorisme og grenseoverskridende kriminalitet.

Justisdepartementet i Sverige har tatt initiativ til å utarbeide en erklæring som etter planen skal vedtas under det nordiske justisministermøtet i juni i år. Erklæringen vil kunne danne et rammeverk for forhandlinger om bilaterale avtaler om ytterligere fordypning av politisamarbeidet mellom de enkelte nordiske land.

Regjeringen mener ambisjonene for nordisk samarbeid bør være høye. Våre lange og nære samarbeidstradisjoner og brede interessefellesskap legger til rette for at Norden bør ligge i front når det gjelder europeisk regionalt samarbeid.

Når det gjelder kommunale oppgaver og tjenester som verken er lovpålagt eller innebærer myndighetsutøvelse, står kommunene i utgangspunktet fritt til å utføre og organisere sin virksomhet slik de finner det mest hensiktsmessig. Når norske kommuner skal samarbeide om oppgaver som innebærer myndighetsutøvelse, må de i prinsippet benytte kommunelovens vertskommunemodell. Den åpner i utgangspunktet bare for samarbeid mellom norske kommuner.

Men også innenfor denne typen områder er det mulig å finne gode grenseoverskridende løsninger. I Lierne kommune er spredt bebyggelse og lange avstander en utfordring for omsorgstjenestene. Kommunen har ved flere anledninger benyttet seg av ledige sykehjemsplasser i nabokommunen i Sverige – når situasjonen for brukeren og pårørende har gjort det mulig. Det har også vært sporadisk samarbeid over grensen om ettervern i rusomsorgen og i barnevernet.

Dette er eksempler til inspirasjon som jeg mener kan utredes nærmere, med tanke på å utnytte de felles ressursene en har når det gjelder personell og lokaler i grenseområdene.

Samferdselssektoren er ikke en del av det formaliserte nordiske regjeringssamarbeidet. Det er likevel viktig å diskutere aktuelle transportpolitiske problemstillinger og utnytte det gode nettverket som er etablert mellom de nordiske landene. En jernbaneforbindelse mellom Finland og Nord-Norge kan gi store muligheter for vekst og utvikling i nordområdene. Regjeringen har derfor signalisert at man ønsker å ta initiativ til en skandinavisk/nordisk jernbaneanalyse.

Planlegging og utbedring av veier i grenseområder er et annet praktisk område hvor norske og svenske myndigheter vil kunne samarbeide på regionalt nivå. I sep-

tember 2017 undertegnet de nordiske samferdselsministrene en felles erklæring om samarbeid og tilrettelegging for autonome og kommuniserende kjøretøy. Blant annet ble det undertegnet en egen erklæring med Finland om slik testing på Europavei 8 mellom Tromsø og Åbo.

En fullstendig fjerning av grensehindre er neppe realistisk i overskuelig fremtid, dels fordi de nordiske land over tid har utviklet forskjellige lover og regelverk, dels fordi utviklingen og anvendelsen av teknologi, jus og politikk ikke alltid skjer parallelt i de nordiske landene.

Regjeringens ambisjoner er allikevel høye. En analyse av det nordiske lovgivningssamarbeidet er nylig utarbeidet. Analysen undersøker utfordringene med og mulighetene for det nordiske lovgivningssamarbeidet og inneholder en rekke forslag som kan øke den nordiske integrasjonen og fremme nordiske modeller internasjonalt. Rapporten peker særlig på mulighetene for samarbeid om lovgivningsinitiativ fra EU, noe Norge også prioriterte høyt under sitt formannskap i Ministerrådet i 2017. Det blir også foreslått et styrket lovgivningssamarbeid om bl.a. digitalisering og helse.

Et tettere samarbeid om digitalisering har vært en hovedlinje i det nordiske ministersamarbeidet. I fjor vedtok mine nordiske og baltiske kolleger og jeg en ministererklæring om digitalt samarbeid. Ambisjonene er høye: Den nordisk-baltiske regionen skal være ledende på det digitale området – i Europa og globalt.

Digitalisering er viktig for å fremme vår felles konkurransekraft og mobilitet. Norge har fått et lederansvar for å legge til rette for bruk av personnummer og elektronisk ID i hele Norden og Baltikum, slik at det vil bli lettere å bruke tjenester på tvers av landegrensene. Det vil f.eks. lette mulighetene for å hente ut resepter og helseattester, opptak til skoler og universiteter eller bruk av banktjenester.

La meg igjen takke for en god og aktuell interpellasjon. Den illustrerer verdien av det nordiske samarbeidet som et politisk idéverksted på en rekke nivåer. Gjennom deling av kunnskap og praktisk arbeidsdeling kan de nordiske landene og våre lokalsamfunn langs grensen utnytte sine fortrinn og spille hverandre gode.

Siv Henriette Jacobsen (A) [11:40:14]: Jeg vil takke statsråden for svaret, og jeg kan forsikre ham om at jeg kommer til å studere dette skikkelig grundig i mitt lønnkammer og formidle det videre til mine venner på begge sider av grensen.

Statsrådets ambisjoner og visjoner var både gode og viktige. Så gjenstår det å se om regjeringen som helhet – og statsråden – har vilje til å løfte dette opp på nødvendig nivå. Jeg oppfattet hele statsrådets innlegg som et forsvar for Interreg-programmet, men det er også en re-

alitet at her har det vært kuttet. Norge har vært en upålitelig partner, man kuttet flere programmer midt i programperioden, slik at regjeringen har kontinuerlig vært negativ til Interreg og uttrykt skepsis til hvorvidt dette skaper den nødvendige utviklingen, f.eks. for næringslivet. Men jeg synes statsråden nå utviste en forståelse for hva Interreg er, for hva det kan bidra med, og for behovet for praktisk samarbeid på tvers av grenser – på mange nivåer og på mange områder. Så dette kommer vi til å følge opp.

Når det gjelder samferdselsproblematikken, har vi jo klart å bygge bruer før. Vi har klart å bygge jernbane før. Vi har klart å bygge veier sammen før. Så dette må rett og slett settes i system. Ikke minst må vi få et system for en felles KVVU landene imellom, slik at man kan planlegge dette i samarbeid for å få avdekket behovet, få avdekket mulige alternative finansieringsmåter og få avklart hvor strekningene skal gå. Her synes jeg ikke at man kom helt i mål med det som var skissert, og jeg ønsker en videre oppfølging av hva regjeringen konkret har tenkt å gjøre strukturelt for å løse felles transportutfordringer, ikke bare i Norden, men spesielt når det gjelder Norge og Sverige.

Statsråd Jan Tore Sanner [11:42:42]: Jeg kan betro representanten at jeg ble glad for denne interpellasjonen, for jeg har erfart både som innbygger, som politiker gjennom mange år, som statsråd i Kommunal- og moderniseringsdepartementet og nå også som kunnskapsminister og nordisk samarbeidsminister at det nordiske samarbeidet har en stor verdi. Det er mange grunner til det. Én ting er at vi i Norden har en del felles verdier. Vi har en samfunnsmodell som ikke skiller seg vesentlig fra hverandre. Det gjør at vi kan lære av hverandre over grensen – nasjonalt og også lokalt og regionalt. Vi løser oppgavene på litt forskjellig måte, og derfor er overføringsverdien så stor. Vi reiser mange steder i verden, men jeg har stort sett i alle sammenhenger opplevd at den største verdien er når vi besøker våre nordiske naboer.

Så er det klart at vi også har vært i en tid da både Sverige, Danmark og Finland har vært mer opptatt av det som skjer i EU enn kanskje innenfor det nordiske samarbeidet, men jeg opplever nå i alle de nordiske land en felles forståelse av at vi skal forsterke og revitalisere det nordiske samarbeidet. Testen på om vi lykkes med det, er om innbyggerne oppfatter det som relevant, om næringslivet oppfatter det som relevant, og at lokalsamfunnet langs grensen ser at det har en merverdi. Det er der jeg mener at vi må utforske det handlingsrommet som er, til å finne løsninger, og det er der jeg inviterer til at hvis man finner hindringer i lovverk, må vi få det opp,

slik at vi kan utrede og se på om vi faktisk kan gjøre noe med det.

Jeg viste også i mitt innlegg til konkrete resultater av Interreg-samarbeidet og mener at det har en verdi. Så er det slik at Interreg-samarbeidet er ikke bare avhengig av statlige overføringer, men her har også fylkene og regionene et stort handlingsrom til å bruke sine egne budsjetter til å finne det gode samarbeidet. Også på samferdselssiden mener jeg at vi kan oppnå mer. Vi vet jo at mye av vårt næringsliv skal transportere på veier ut til det store europeiske marked, og da er det klart at det at det er muligheter på tvers av grensen mellom Norge og Sverige – og videre nedover – også er av stor betydning.

Karin Andersen (SV) [11:45:36]: Også jeg er glad for denne interpellasjonen. Jeg vil takke interpellanten, og jeg vil også takke statsråden for svaret. Dette er et tema jeg mener vi har for lite oppmerksomhet på. For en som har vokst opp på svenskegrensen, er det å bruke begge land helt naturlig. Men det har vært mange praktiske hindringer, både for arbeidstakere og for næringsliv.

Statsråden har pekt på mange andre viktige områder på grensen som det er viktig å samarbeide om. Jeg vil peke på bl.a. Grensetjenesten, som er et samarbeid mellom Norge og Sverige som ligger på Morokulien, og som handler om å bistå med å fjerne grensehindre for arbeidstakere og næringsliv. Det har vært veldig viktig, for i disse områdene er det stor pendling over grensen, både av arbeidstakere og også av ulike forretningsideer som finner sin løsning – av og til på den ene siden og av og til på den andre siden. Det å finne løsninger på dette er viktig, også for en del arbeidstakere som har havnet i veldig vanskelige situasjoner når det gjelder pensjon, som man etter hvert har jobbet med for å finne gode løsninger på.

Noe av det siste statsråden sa, er av de tingene jeg og SV har jobbet spesielt med. Det gjelder samferdsel. Statsråden sa at man skal kjøre godset på veg. SV sier nei, vi skal kjøre det på jernbane. Det er et av de store, nasjonale prosjektene som vi må få i gang, som vil bety utrolig mye for å få gods over på jernbane, og som handler om gods som skal ut av Norge, mye skal helt fra Nordland og Trøndelag-fylkene, gjennom Hedmark og Oppland og til Sverige og kontinentet. Dersom man elektrifiserer Rørosbanen, vil man ha dobbeltspor fra Trondheim – man trenger ikke innom Oslo engang, for der er det trangt nok som det er for transporten – og man kan kjøre Rørosbanen og Solørbanen og rett til Sverige og slippe å få godstrafikken på vegen. Man får en veldig effektiv transport for dem som skal ha varene sine både ut og inn. Dette er et utrolig viktig prosjekt for klimaet, det er et viktig prosjekt for næringslivet, og det vil være en veldig god satsing hvis vi skal samarbeide med Sverige.

Jeg har også jobbet med å få en modernisert bane mellom Oslo og Stockholm. Jeg har sittet på Stortinget så lenge at jeg opplevde at en tidligere borgerlig regjering la ned jernbanen mellom Oslo og Stockholm. Nå har man gudskjelov kommet på nye tanker. Svenskene har til dels gitt oss opp, fordi det ikke skjer noe på den norske siden. Her kunne vi nytt godt av et samarbeid med et land som ligger i front når det gjelder jernbanesatsing. Prosjekter for både å få jernbane mellom Oslo og Stockholm og for å få strøm på Rørosbanen ville være kjempefine utviklingsprosjekter i samarbeid med svenskene.

Til slutt til et av de temaene som interpellanten tok opp, nemlig Interreg-programmene. Jeg har vært med på det også som fylkespolitiker. Ikke alt av det var like bra, men etter hvert har det blitt mye bedre. Prosjektene har vært langsiktige. En del av dem har handlet om klima og miljø. Noen av dem har handlet om f.eks. å få fram biogass. Noen har handlet om et samarbeid Øresund–Kattegat–Skagerrak om ren kystlinje. Det skulle være veldig aktuelt nå, men dessverre kuttet denne regjeringen i pengene til disse prosjektene. Én ting er at man ikke får penger til dette, en annen ting er at man gjør seg selv til en ustabil samarbeidspartner. Her har vi mye vi kan lære. Vi har mye vi kan bidra med, men vi har mye vi kan lære av våre naboland, og det er mange av disse temaene vi må løse i sammenheng. Det å øke innsatsen i Interreg vil være klokt, men det er selvfølgelig også klokt å sikre at de prosjektene man er med på, er gode, og at de gir effekt. Det er viktig. Da må man kanskje også se litt på regelverket rundt dette, slik at man ikke legger begrensninger på de tingene man kan samarbeide om, og som vil gi størst effekt.

Siv Henriette Jacobsen (A) [11:50:51]: Jeg opplever at statsråden har et ekte og varmt engasjement for det nordiske. Det er også en av mine absolutt største kjeppehyster. Jeg kan også røpe at da vi skulle ha denne interpellasjonen, brukte vi lang tid på å finne ut hvem som var nordisk samordningsminister. Man trodde en stund at det var kommunalministeren. Så her kan statsråden gjøre en liten jobb for å synliggjøre sitt ansvar i det daglige for det nordiske.

Når statsråden sier at fylkene kan bruke av egne penger til Interreg, må jeg minne statsråden om hvordan Interreg-systemet er bygd opp. Det er én fjerdedel av egne midler, én fjerdedel Interreg-midler – på både norsk og svensk side. Regjeringen har også kuttet i de regionale utviklingsmidlene til fylkene, slik at man heller ikke har midler til den egenandelen som må på plass. Her har man skapt et dobbelt problem, både ved å kutte i Interreg og ved å kutte i regionale utviklingsmidler.

Når det gjelder grensekomiteene, skulle jeg ønske at de kunne få et større oppdrag med å være rapportører

om grensehinder. De er til stede langs hele grensen, både mot Sverige og selvfølgelig mot Finland og Russland, og føler dette på kroppen. Hvis de kunne få i oppdrag å være rapportører til Nordisk ministerråd om grensehinder, kunne de også gjøre god nytte av sin erfaring der.

Jeg synes statsråden trakk fram en dimensjon som jeg selv ikke helt dro fram, nemlig distriktsdimensjonen. Veldig mange av kommunene som har grense mot Sverige og for så vidt mot Finland, er distriktskommuner som har mye å hente på å samarbeide over grensen for å løse sine utfordringer. Det er viktig å få fram og bruke.

Vi står tilbake med det virkelig uløste problemet, som ikke bare er elefanten i rommet, men som har vært trukket fram her, og som ennå ikke er besvart: Hva gjør vi med den strukturelle utfordringen når det gjelder å samhandle om samferdselsplaner? Dette må det finnes en løsning på, og det må settes i system. Nordisk råd har nylig trukket dette fram og vil at ministrene skal komme mer på banen. Det er en god idé. Men vi må få til et forpliktende samarbeid, ikke bare som en adhocorganisasjon, men et løpende samarbeid for å løse nordiske transportutfordringer i fellesskap.

Statsråd Jan Tore Sanner [11:53:53]: Jeg merker meg at det er behov for en tydeligere markering av hvem som er nordisk samarbeidsminister. Det håper jeg å få gjort noe med i årene som kommer. Det er en viktig oppgave. Min erfaring er at veldig mye av samarbeidet går mellom dem som sitter med ansvaret. I går hadde jeg gleden av å være med på et møte i Nordisk ministerråd for kunnskap, høyere utdanning og forskning, et møte som jeg opplevde som svært konstruktivt fordi man hele tiden diskuterte hva som er utfordringene i Sverige, i Norge, på Island – og så kan man lære av hverandre.

Roller som nordisk samarbeidsminister innebærer også å forsøke å få helhetsblikket – og å delta i debatter som dette. Jeg vil takke de to som deltok i debatten, for et godt engasjement og gode konkrete innspill som vi skal jobbe videre med. Jeg håper flere deltar i diskusjonen når vi skal diskutere den stortingsmeldingen vi nylig har lagt frem om nordisk samarbeid.

Jeg viste i mitt innlegg også til en del samarbeid på samferdselsområdet. Jeg viste at vår regjering har signalisert at man ønsker å ta initiativ til en skandinavisk/nordisk jernbaneanalyse. Det vil kunne danne et godt grunnlag for det videre samarbeidet om konkrete løsninger. Jeg viste også til at de nordiske samferdselsministrene har en felleserklæring fra september 2017 om samarbeid og tilrettelegging for autonome og kommuniserende kjøretøy. Det betyr at selv om man ikke har et eget ministerråd for samferdselsministrene, samarbeid-

des det på tvers av grensene. Det mener jeg også er i vår interesse.

Jeg er også enig i det Karin Andersen sa om viktigheten av effekten av Interreg-samarbeid. Man må ikke bare måle det i hvor mye penger som bevilges, men hvilke resultater man oppnår. Jeg viste til noen eksempler i mitt innlegg, og det er noe vi ønsker å bygge videre på og få realisert flere slike prosjekter. Eksemplet jeg trakk frem fra Lierne, er ikke et Interreg-prosjekt, men gjelder to kommuner som ligger på hver sin side av grensen. Vi kan gi våre innbyggere bedre tjenestetilbud ved å samarbeide mer. Jeg ønsker at det skal komme flere slike initiativ nedenfra, og at vi, som nasjonale politikere, ser hvordan vi kan finne gode løsninger som tjener lokal-samfunn på begge sider av grensen.

La meg til slutt bare vise til at på klimaområdet er det nylig levert en rapport fra tidligere klima- og miljøminister Tine Sundtoft, som har erfaring fra både lokalt, regionalt og nasjonalt samarbeid, og som nå har hentet erfaring fra alle de nordiske land for å se hvordan vi sammen kan oppnå bedre resultater gjennom et tettere samarbeid på klimaområdet.

Presidenten: Debatten i sak nr. 3 er omme.

Sak nr. 4 [11:57:00]

Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Olje- og energidepartementet (endringer i departementsstrukturen mv.) (Innst. 230 S (2017–2018), jf. Prop. 48 S (2017–2018))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 5 [11:57:30]

Innstilling fra finanskomiteen om Redegjørelse fra stortingspresidenten om Stortingets byggeprosjekter (Innst. 231 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Henrik Asheim (H) [11:58:11] (komiteens leder og ordfører for saken): La meg begynne med å takke komi-

teen for et veldig godt og konstruktivt samarbeid i denne saken. Det har vært særlig viktig med tanke på historikken som har ført frem til det vedtaket vi gjør i dag, og den videre behandlingen av byggeprosjektet, som vil fortsette i Stortinget utover våren.

Komiteen viser til daværende stortingspresident Olemic Thommessens redegjørelse til Stortinget den 6. mars dette året. I den redegjørelsen orienterte Olemic Thommessen Stortinget om at de vedtatte budsjetttramene for byggeprosjektet «Prinsens gate 26, nytt post- og varemottak og innkjøringstunnel» ville sprekket til en ny kostnadsramme, da anslått til 2 320 mill. kr. Dette var altså en ny budsjettsprekke etter at Stortinget våren og sommeren 2017 behandlet Riksrevisjonens gjennomgang av saken, da prosjektet allerede hadde hatt en økning i kostnadsrammen.

Komiteen viser også i sin innstilling til kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling av Riksrevisjonens gjennomgang av prosjektet i juni. Komiteen har ansett forløpet i denne saken frem til behandlingen i juni i fjor som allerede behandlet i Stortinget, og den har derfor forholdt seg til hendelsesforløpet etter at denne behandlingen ble gjort i fjor sommer.

La meg likevel si at hele prosjektets totale kostnadsoverskridelse er svært alvorlig. Komiteen påpeker også dette enstemmig i sine merknader. Komiteen har vært opptatt av å ha et så godt og utfyllende informasjonsgrunnlag som mulig, og vi er derfor tilfreds med at presidentskapet har engasjert Dovre Group Consulting til å ettergå tallene i prosjektet. Denne gjennomgangen har kommet frem til så å si det samme kostnadsanslaget som prosjektgruppen orienterte om i mars, inkludert usikkerhetsanalyse, på 2 320 mill. kr.

Komiteen har i dialog med presidentskapet etterkommet deres ønske om en utvidet fullmakt til å forplikte prosjektet med 90 mill. kr for å holde fremdriften oppe ut juni dette året. På den måten vil vi også ha tid til å behandle hele kostnadsoverskridelsen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Komiteen mener også at det er mer ryddig å ta denne typen kostnader i den normale budsjettprosessen i stedet for i egne saker. Årsaken til at vi gjør dette i to trinn, er at komiteen først fikk tallgrunnlaget fra administrasjonen og administrasjonens notat henholdsvis 16. og 18. april. Det ble altså en svært tett tidsplan for å gjennomføre en grundig behandling av hele saken.

Så påpeker komiteen at det ser ut som at enkelte kostnader som er nødvendige for å fullføre prosjektet, ikke ligger inne. Det gjelder bl.a. løst inventar som møbler, sikkerhetsinstallasjoner, flyttekostnader, tilpasninger av bygningsmasse som brannvinduer og sprinkelanlegg, i tillegg til opparbeidelsen av Wessels plass. Komiteen antar at disse kostnadene er planlagt finansiert over

2019-budsjettet, men vi mener likevel at det vil være hensiktsmessig å få et anslag fra administrasjonen allerede nå på hva disse kostnadene vil være.

Så er det slik at Stortinget har et ansvar, mener vi, for også å ta noe av kostnadssprekken innenfor egne budsjetter. Det har også presidentskapet signalisert at de ønsker å gjøre. Det vil være viktig både for å vise borgerne i dette landet, skattebetalerne, at man kan sette tæring etter næring også her på Stortinget, og fordi kostnadssmellen tross alt må bli så liten som mulig.

Partiet Rødt har et eget forslag i saken, hvor de foreslår at presidentskapet og administrasjonen skal komme tilbake allerede før sommeren i år med en forpliktende plan for å redusere egne utgifter. Grunnen til at komiteen ikke har gått for dette forslaget, er ikke at vi ikke støtter intensjonen om at administrasjonen og presidentskapet er nødt til å finne inndekning også i egne budsjetter, men rett og slett at tidsrammen kan bli for tett om man ber dem gjøre det før sommeren, ikke minst ettersom Stortinget skal få en ny direktør, som tiltrer 2. mai.

Med dette foreslår komiteen enstemmig å utvide fullmakten i byggeprosjektet med 90 mill. kr, og at det resterende beløpet behandles i revidert nasjonalbudsjett.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Rigmor Aasrud (A) [12:03:00]: Jeg vil også takke komitéleder og komiteen for et godt samarbeid i denne alvorlige saken.

Dette er formelt en behandling av tidligere stortingspresident Olemic Thommessens redegjørelse om Stortingets byggeprosjekter av 6. mars 2018. I realiteten er det en behandling av nok et kapittel i en svært alvorlig, beklagelig, ulykkelig og til tider dramatisk sak – en sak vi bør behandle med all mulig ydmykhet, en sak som har svekket tilliten til Stortinget, til et storting som har et særlig ansvar for å forvalte fellesskapets penger på en god og forsvarlig måte.

Derfor påhviler det presidentskapet et særlig ansvar for å fullføre Stortingets byggeprosjekter på en forsvarlig måte. Jeg er også trygg på at dagens presidentskap vil gjøre sitt ytterste for å gjenopprette tilliten til Stortinget.

Arbeiderpartiet har gjennom hele denne ulykksalige byggesaken vært klar på at overskridelsene, mangelen på åpenhet og uheldig håndtering på flere områder har vært under enhver kritikk. Jeg vil understreke at vi ennå ikke er ferdige med saken.

Alle aspekter ved denne saken som er omtalt i redegjørelsen vi formelt har til behandling, og selvfølgelig også de nye dokumentene som foreligger, Dovre Group Consultings kvalitetssikring og usikkerhetsestimater og

administrasjonens notat om byggeprosjektet, skal behandles – og i full åpenhet. Men vi gjør det ikke nå.

Grunnen er, som komitélederen sa, at vi simpelthen har hatt for kort tid. Dokumentene kom få dager før avgivelse, og det gir ikke anledning til en så grundig behandling som saken vil kreve av oss, hvis vi skulle gjort det i dag.

Samtidig må Stortinget fatte de vedtak som en samlet komité har sluttet seg til, en økning av fullmaktsrammen på 90 mill. kr, slik at prosjektet ikke stopper opp. Det kan ikke vente – fordi:

1. Stortinget kan ikke være bekjent av ikke å være en seriøs oppdragsgiver som ikke betaler regningene sine.
2. Å stoppe prosjektet vil påføre Stortinget ekstra utgifter og utsettelse.

Jeg vil derimot forsikre om at en helhetlig gjennomgang av prosjektets økonomi vil skje som en del av budsjettprosessen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2018.

Det er avdekket i Dovre Group Consultings rapport at oppdraget de har forholdt seg til, er avgrenset til Stortingets byggeprosjekt, altså Prinsens gate 26, post- og vare-mottaket og kulverten og innkjøringstunnelen. Det innebærer at flere ting som er nødvendig for realisering av prosjektet, ikke er tatt med. Alt som skal være inne i disse bygningene, f.eks. møbler og sikringsutstyr, er ikke tatt med. I tillegg – og det bekymrer meg enda mer – er opparbeidelsen av Wessels plass, som jeg ser for meg både er omfattende og kostbart, ikke tatt med. Det vil derfor være betryggende for oss alle å få et anslag på disse kostnadene, og vi ber presidentskapet om å framskaffe en oversikt over de planlagte tiltakene som har tilknytning til prosjektet, og som er planlagt gjennomført ved siden av dette.

Det er svært alvorlig at kostnadene i byggeprosjektet overskrider de fullmaktene Stortinget har gitt. I denne omgang behandler vi en utvidelse av fullmaktsrammen på 90 mill. kr, slik at prosjektet ikke skal stoppe opp, uten å gå inn i helheten. Men Arbeiderpartiet kan forsikre om at prosjektet vil bli gjenstand for en grundig og helhetlig behandling i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Helge André Njåstad (FrP) [12:07:06]: Eg vil òg starta med å takka komitéleiaren og saksordføraren og heile komiteen for godt samarbeid i denne saka.

Stortingets byggeskandale, som det har vorte omtalt både frå denne talarstolen og elles i befolkninga, har dessverre føydd seg inn i rekkja av offentlege byggjeprojekt med svært store budsjettsprekkar. Det er sjølv sagt enkelt å vera etterpåklok og meina at mykje skulle ha vore gjort annleis. Eg er uansett glad for at me i dag kan

gå vidare med byggjeprojektet. Det er viktig å presisera at det komiteen i dag innstiller på, er at me dekkjer dei auka kostnadene med 90 mill. kr, slik at me ikkje får forseinkingar og stopp i byggjeprojektet, som ville sett re-nommeet til Stortinget ytterlegare på spel, dersom ein kom i ein situasjon der ein ikkje kunne betala rekningar og heller måtte stoppa arbeidet.

Den grundige gjennomgangen er, som fleire har vore inne på før, varsla skal bli ein del av revidert nasjonalbudsjett, og det er då naturleg å koma tilbake til heilska-pen og omtala den breiare i samband med saksbehand-linga då. Likevel er det greitt å seia nokre ord i denne saka også. Dette er eit spørsmål som sjølv sagt pregar til-liten til både Stortinget og til politikarar frå skattebe-talarar og veljarane si side. Denne tilliten er me nøydde til å gjenreisa. Eg trur faktisk at innbyggjarane i Noreg har forståing for at byggjeprojektet som Stortinget sette i gang, har vore stort på grunn av at ein stiller krav til sik-kerheit, og at det er ein komplisert fasade. Det folk ikkje har forståing for, er stadige kostnadssprekkar og eit inn-trykk av at politikarane ikkje har kontroll i eige hus. Det er sterkt beklageleg.

Difor er det positivt at presidentskapet sende signal om at òg Stortinget skal ta sin del gjennom utgiftsreduk-sjonar på eige budsjett. Det er eit stort ansvar for presi-dentskapet å koma med gode forslag i samråd med ad-ministrasjonen om korleis ein kan føreslå slike kutt. For oss er det viktig at det skjer. Raudt har eit forslag, som komitéleiaren gjorde greie for, som eg trur alle er einige i intensjonen i. Grunnen til at ein ikkje stemmer for, er at ein set ein tidsfrist som er for knapp, men det skal ikkje herska tvil om at ein er einig i intensjonen om at Stortinget sjølv sagt skal ta sin del av ansvaret med å re-dusera det som ein kan redusera i dette huset.

Kostnadssprekken me no har sett, får me ikkje gjort noko med no. Samtidig er me nøydde til å læra av det til framtidige prosjekt. Me veit alle at handlingsrommet i åra framover kjem til å bli mindre, og Noreg er nøydd til å bli drive meir effektivt enn me har gjort til no. Me kjem til å bli nøydde til å gjera reelle prioriteringar, og me må gjennomføra tøffe kutt i tida framover. Då tek det seg dårleg ut med milliardsprekkar i vår eigen bakgard.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:10:28]: Også jeg vil starte med å takke komitélederen og komiteen for et godt samarbeid i saken. Samtidig vil jeg si at komiteen ikke har fått de beste forutsetninger for å drive en god saksbehandling i denne saken, med dokumenter som har blitt oversendt sent, dokumenter som har vært viktige for vår behandling.

Det er en svært uvanlig og alvorlig sak vi står overfor i dag. Jeg må også si at det er et faktum at vi her skal gi en ytterligere fullmakt på 90 mill. kr, som nesten forsvin-

ner i det store sluket gjennom den store overskridelsen, som har vært gjenstand for store debatter i denne salen, og stor omtale i media.

Byggesaken har allerede fått store konsekvenser. Den har fått konsekvenser for folk som jobber her på huset, og den har også fått store politiske konsekvenser. Det som vi i dag skal behandle, har også store konsekvenser, men det vil også få konsekvenser langt utover dette huset. De 90 mill. kr som en nå skal ta av skattebetalernes penger til et byggeprosjekt som har gått fullstendig av skafet, og som har sprukket ytterligere utover sine grenser, har konsekvenser for folk i hele Norge.

Senterpartiet er helt enig i at en også må få en gjennomgang av pengebruken på Stortinget, og se på hvor en kan spare inn. Samtidig er det på det rene at en nå må bevilge flere penger fra Stortingets side til byggeprosjektet, for å holde framdrift i det, og en må gjøre det på en helt ekstraordinær måte. Det blir gjort utenom tur, det blir gjort gjennom en hastebehandling i finanskomiteen, slik at prosjektet ikke skal stoppe opp og kostnadene øke ytterligere.

Jeg må si, etter å ha fulgt dette byggeprosjektet over tid, at en må snart lete med lys og lykte etter ting som har gått etter planen, etter områder som har fulgt det opprinnelige budsjettet. Det hele er trist. Det er en skandale som har fått utvikle seg over tid, til tross for klare advarsler over lengre tid bl.a. fra Senterpartiet, til tross for klare konklusjoner fra Riksrevisjonens side og til tross for også enstemmige vedtak fra bl.a. kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Senterpartiet har tidligere tatt opp spørsmålet om å redusere ambisjonene i prosjektet i møte med presidentskapet og parlamentariske ledere, uten å få gehør. Vi har tatt opp spørsmålet om Stortinget som byggherre, uten at det har skjedd endringer. Informasjonen til Stortinget har i beste fall vært mangelfull. Ikke minst er det illustrert med det faktum at vi står her i dag med den saksbehandlingen som saken har fått.

Senterpartiet anerkjenner at selv om det ikke er ønskelig, er det nødvendig å bevilge 90 mill. kr nå, for at prosjektet ikke skal stoppe opp og en får ytterligere kostnader utover det som er strengt tatt nødvendig. Vi imøteser også en grundigere behandling i revidert. Jeg er helt enig med representanten Aasrud, som viser til at det da er viktig å få alle kostnader på bordet knyttet til byggeprosjektet – knyttet til sikringstiltak, knyttet til inventar og knyttet til å opparbeide Wessels plass. Vi må få den totale regningen på bordet, slik at vi vet det, så det ikke kommer nye overraskelser etter at en har fått den neste runden, i revidert.

Senterpartiet ser fram til en grundigere gjennomgang i revidert av historikken i saken, men også av hvor-

dan byggeprosjektet skal slutføres innenfor den nye kostnadsrammen som blir gitt fra Stortinget.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [12:14:44]: Jeg vil også takke for samarbeidet i komiteen og med komitélederen, og jeg vil understreke alvoret i det vi diskuterer i dag, og i den beslutningen vi skal fatte. 90 mill. kr er jo mye penger. Det er også snakk om en tilleggsbevilgning til et prosjekt som allerede har hatt store kostnadsoverskridelser og utfordringer med prosjektstyringen. Jeg vil understreke med all mulig tydelighet at vi i dag ikke behandler helheten i byggeprosjektet eller den endelige kostnadsrammen, men kun tilleggsbevilgningen. Det er vesentlig, for verken komiteen eller Stortinget har i dag, som det også er blitt nevnt tidligere, den nødvendige kunnskapen for å behandle hele prosjektet. Bakgrunnen for det er at komiteen fikk oversendt kvalitetssikringen fra Dovre Group Consulting og administrasjonens notat om byggeprosjektet kun få dager før avgivelse av denne innstillingen, og det har derfor ikke vært mulig å behandle det oversendte materialet grundig. Det er likevel allerede nå mulig å notere seg at det fortsatt hersker vesentlig usikkerhet rundt kostnader og framdrift i prosjektet, og denne representanten er usikker på hvilke selvstendige vurderinger byggherren nå gjør, og hvilke grep som nå tas fra byggherrens side for å sikre god framdrift og kostnadskontroll framover.

Når det er sagt, finner SV det likevel nødvendig å støtte forslaget om en økning i fullmaktsrammen, da byggearbeidet ellers risikerer å stoppe opp. Det vil føre til økte kostnader og nye forsinkelser, og det vil være veldig uheldig når vi først er i denne situasjonen.

Konteksten vi behandler dette i, er at Stortinget senest i forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2018 vedtok en kostnadsramme for byggeprosjektet som kort tid etter viste seg ikke å være riktig. Det er grunn til å minne om at Stortinget i fjor i forbindelse med behandling av byggeprosjektet samlet understreket at presidentskapet er pliktig til å «legge til rette for at Stortinget kan ta reelle avgjørelser på et forsvarlig grunnlag». I tillegg ble det slått fast at presidentskapet «pålegges å rapportere til Stortinget om den videre utviklingen i økonomi og framdrift i byggeprosjektene hver for seg og samlet». Det er derfor svært alvorlig at korrekte tall ikke har vært lagt til grunn for behandlingen av budsjettet for 2018.

Stortinget bevilger jo midler til seg selv. Det innebærer at vi har et særlig ansvar for å forvalte fellesskapets penger på en god og forsvarlig måte. Jeg frykter at saken om dette byggeprosjektet og de gjentatte kostnadsoverskridelsene svekker tilliten til Stortinget i en tid da tilliten bør styrkes. Derfor er det viktig at det nå etterstrebes å finne utgiftsreduksjoner i Stortingets øvrige budsjetter

som følge av disse økte utgiftene. Slike innsparinger bør særlig ses på i forbindelse med fastsettelse av godtgjørelse til stortingsrepresentanter og de andre godene representantene har. Det er viktig for SV at besparelsene ikke går på bekostning av Stortingets ansatte og deres arbeidshverdag. Når det er sagt, er det presidentskapets ansvar i samarbeid med Stortingets administrasjon å finne konkrete forslag til innsparinger på Stortingets budsjett.

Jeg vil avslutte med å slå fast at vi kommer tilbake til behandlingen av selve prosjektet når vi behandler revidert budsjett. Da skal vi behandle den endelige kostnadsrammen, etter riktig så mange runder, og jeg har tillit til at presidentskapet nå jobber med å forsikre seg om at det som har gått galt, ikke går galt igjen. Det innebærer å forstå hvordan vi har endt opp i denne situasjonen, og å sikre endringer og tiltak som gir god styring på dette prosjektet framover. Jeg og SV imøteser denne grundige gjennomgangen og behandlingen senere.

Bjørnar Moxnes (R) [12:19:02]: Vi står her i dag og behandler saken med tilnavnet byggeskandalen, med bakgrunn i mange runder med en skandaløst dårlig håndtering av Stortingets byggeprosjekt, som har påført fellesskapet en milliardregning.

Rødt syns det er sterkt kritikkverdig at Stortinget ikke ble orientert tidligere om kostnadsutviklingen. Som vi så i etterkant, fantes det informasjon som kunne ha blitt forelagt Stortinget før siste behandling av statsbudsjettet for 2018, men partiene i presidentskapet hadde ikke tatt de grep som var nødvendige for korrekt og rettidig informasjonsflyt om byggeprosjektet, på tross av et enstemmig stortingsvedtak som påla dem å sørge for dette.

Dette kan ha bidratt til at regjeringen fikk budsjettprosessen i havn før jul. Vi står her derfor i dag og diskuterer ekstrabevilgninger, uavhengig av regjeringens skatteuttak til dem som har mest fra før, og uavhengig av de altfor høye politikerlønningene, med mer. Det er en uting.

Rødt vil understreke at det er Stortinget som ansvarlig byggherre for prosjektet som har hatt ansvaret for å holde kontroll på kostnadene. At informasjonsgrunnlaget til Stortinget underveis mildt sagt har vært mangelfullt, endrer ikke på det faktum.

Daværende stortingspresident Olemic Thommessen sa til NTB 27. februar i år at han var enig med dem som mener at Stortinget selv må dekke deler av kostnadsprekken over eget budsjett. I tillegg sa Thommessen at han ville be om at Stortingets administrasjon forbereder og legger fram en plan med sikte på «betydelige administrative besparelser». Høyres Henrik Asheim sa til Dagbladet dagen etter at det var «viktig at Stortinget vi-

ser velgerne og skattebetalerne at vi kan ta noe av denne regningen selv».

Nå står vi her. Man kan jo nesten lure på om Høyre sa dette bare for å flytte fokus da skandalen ble avdekket, for meg bekjent har det ikke blitt lagt fram noen sånn plan, og Rødt står alene i komiteens innstilling om å kreve at denne prosessen gires opp. Nok en gang får vi servert gode intensjoner i merknad på merknad, men hos de andre partiene virker viljen til å forplikte presidentskapet til å ta de varslede grepene, noe fraværende. Vi risikerer at Stortinget også i fremtiden blir nødt til å øke bevilgningene uten at nødvendige innsparingsgrep er tatt. Det er ikke bare Høyres tillit som står på spill, dette angår tilliten til hele Stortinget.

Rødt forutsetter at innsparingene som etter hvert foreslås, skal treffe rettferdig. Stortingets renholdere skal ikke ta støytten for presidentskapets elendige prosjektstyring. At Stortingets ordinært ansatte ikke skal bli unødvendig skadelidende, er derfor en forutsetning for forslaget vårt. Det regner vi med at Stortinget og presidentskapet tar til seg. Derfor er det litt overraskende, syns vi, at SV begrunner manglende støtte til vårt forslag med noe som så tydelig slås fast i Rødts merknader.

Rødt fremmer et forslag som forplikter til handling, og som følger opp høyresidens fagre ord om at Stortinget skal ta regningen selv. Det er synd at andre partier ikke støtter dette her i dag, men bra at bl.a. SV varsler støtte til kutt i godtgjørelser for politikerne på et senere tidspunkt.

Rødt etterlyser en genuin vilje til å ta grep. En samlet komité er positiv til at en del av utgiftsøkningene bør dekkes av utgiftsreduksjoner på Stortingets øvrige budsjett. Dere er alle velkomne til å støtte Rødts forslag om at presidentskapet skal gjennomføre en kritisk gjennomgang av Stortingets pengebruk og utarbeide en plan for betydelige administrative besparelser innenfor Stortingets eget budsjett, også for inneværende budsjettår. Med dette tar jeg dette forslaget opp.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes har teke opp det forslaget han refererte til.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:24:10]: Jeg vil starte med å takke saksordføreren og komiteen for godt arbeid. Jeg synes at i en så alvorlig og krevende sak, er det viktig at en klarer å samle seg om veien videre i størst mulig grad for å klare å komme i havn med prosjektet. Dette har vært en svært alvorlig sak for Stortingets renommé, og det er en alvorlig sprekk. Jeg vil vise til Kristelig Folkepartis arbeid i kontroll- og konstitusjonskomiteen og innlegg holdt om selve saken der.

Når det gjelder dagens behandling – det er det flere som understreker og som vi er tydelig på i innstillingen – gjelder dette en utvidelse av fullmaktene, sånn at en

kan holde arbeidet i gang. Det er helt nødvendig, og derfor slutter Kristelig Folkeparti seg selvsagt til det.

Når det gjelder det arbeidet som komiteen har fått levert fra presidentskapet, er jeg glad for at en har gjort grundige vurderinger og også viser til kvalitetssikringen og rapporten som er laget av Dovre Group Consulting. Selv om komiteen har hatt liten tid på det, virker det å være et godt arbeid som ligger til grunn for det arbeidet presidentskapet skal ta videre. Siden vi fikk det arbeidet i forrige uke, har ikke komiteen heller fått jobbet så grundig med saken, derfor vil videre behandling bli gjort i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Når det gjelder Rødts forslag, støtter ikke Kristelig Folkeparti det. Jeg vil bare imøtegå den argumentasjonen som kom sist her. Vi er alle villig til å se på hvordan pengene skal bli brukt, og at Stortinget også må foreta kutt i den krevende situasjonen vi er i. Det viser vi til i merknadene, men det må også gjøres på en skikkelig måte. Jeg mener det vil være forhastet allerede å kreve at det skal foreligge et arbeid nå i løpet av en måneds tid. Jeg mener vi sender tydelige signaler til presidentskapet. Det er de som har ansvaret for å jobbe videre med saken. Dette vil være et fortløpende arbeid. Så vil eventuelt finanskomiteen komme inn i det på et senere tidspunkt.

Presidenten: Dei talarar som heretter får ordet, få ei taletid på inntil 3 minutt.

Henrik Asheim (H) [12:26:10]: Det var egentlig representanten Moxnes som gjorde at jeg følte behov for å ta ordet igjen. Jeg adresserte jo nettopp dette poenget i mitt innlegg – jeg vet ikke om representanten Moxnes var til stede i salen da – det faktum at en samlet komité viser til stortingspresidentens og presidentskapets tydelige signaler om at deler av denne kostnaden skal tas på Stortingets eget budsjett. Problemet med representanten Moxnes' forslag er at han sier at det skal gjøres betydelige administrative kutt, og det skal legges fram før sommeren er over, i en sak som nå handler om å utvide fullmakten for at finanskomiteen grundig kan behandle hele saken, nettopp fordi vi i RNB skal behandle alle kostnadsrammene og også da diskutere hvor mye av dette som Stortingets administrasjon kan ta.

Når man sier at fordi flertallet i komiteen ikke går inn på et forslag som sier at man skal ha betydelig administrative kutt i løpet av en måneds tid, er man ikke for at presidentskapet skal finne inndekning på sine egne budsjetter. Det er rett og slett ganske urettferdig mot en samlet komité og alle partiene som står bak den merknaden, som helt klart slår fast at Stortinget har et ansvar for å finne inndekning på sine egne budsjetter. Jeg mener at det blir litt urimelig – rett og slett – å forsøke å skape en uenighet om dette, eller å gi inntrykk av at noen bare sier ting, men ikke mener det. Det er ikke

komiteens standpunkt. Det sier vi klart i en merknad, og det er heller ikke presidentskapets standpunkt, som helt tydelig har kommunisert at de vil finne penger på egne budsjetter. Men at det skal gjøres på en ryddig og skikkelig måte og ikke under et voldsomt tidspress for en direktør som begynner på jobb 2. mai, mener jeg at Stortinget faktisk bør bevilge seg tiden til. Det tror jeg også blir en mer skånsom og riktig prosess for alle dem som har sitt virke på Stortinget, ikke bare for representantene, men for alle dem som gjør en veldig god jobb for oss hver eneste dag.

Bjørnar Moxnes (R) [12:28:43]: Jeg hørte representanten Asheims innlegg fra start til slutt, og jeg er uenig i noe av det, ikke minst dette med tidsestimaten. Det var i februar Olemic Thommessen uttalte til NTB at han ville be Stortingets administrasjon forberede og legge fram en plan med sikte på betydelige administrative besparelser. Da burde det etter vårt syn være mulig å få en slik plan på bordet i juni. Vi er kanskje noe mer utålmodige i noen spørsmål enn andre partier – slik er det jo med oss – men her har vi altså etter vårt syn behov for faktisk å vise at det settes handling bak ordene som falt i februar, ikke minst fra Høyres side, og få på plass en slik plan, som vi kan gå igjennom og behandle på en skikkelig måte for å sørge for at også Stortinget tar sin del av regningen for et prosjekt og en skandale som Stortinget til syvende og sist er ansvarlig for. Andre partier vil naturligvis også få mulighet til å vise vilje til å stramme inn på egen livreim når vi behandler våre egne godtgjørelser, våre egne lønninger, hvor mye vi skal tjene det kommende året, her i Stortinget før sommeren. Da vil vi også se om det er vilje til hos de øvrige partiene – SV har vist det, de andre har vel ikke vist det foreløpig – å sørge for at også politikerne, som snart nærmer seg en million i årslønn, strammer noe inn på sin egen godtgjørelse for å skjerme andre på Stortinget for kutt som kan oppfattes som både urimelige og urettferdige, fordi det er politikerne som til syvende og sist er ansvarlige for denne sprekken i budsjettene.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [12:31:09]: Jeg finner det nødvendig å knytte et par kommentarer til den diskusjonen vi har nå om kostnadsbesparelser.

Jeg vil uttrykke stor tilfredshet med at hele komiteen står samlet i dette. Det er ikke gitt, men det er et tydelig signal fra alle om at vi ønsker at det blir kuttet.

Jeg tror også det er behov for å ha forståelse for at den nye direktøren, som skal gjennomføre det, ikke er på plass ennå. Men det vil hun snart være, og det ser vi fram til. Vi ser fram til et godt samarbeid med både presidentskapet og den nye direktøren i dette arbeidet framover.

Jeg vil også bemerke det faktum at i forslaget fra Rødt er det «betydelige administrative besparelser» som er

ordlyden, ikke stortingsrepresentantenes godtgjørelse. Vi må ha en diskusjon om det. SV har i mange år fremmet forslag om at denne godtgjørelsen skal vokse mindre raskt og ikke så raskt som den har gjort. Det er noe helt annet enn «betydelige administrative besparelser», og jeg tror det er klokt å bruke god tid på å planlegge hvordan slike «betydelige administrative besparelser» skal gjennomføres, slik at det nettopp ikke går på bekostning av de mange ansatte her på Stortinget, som gjør en god jobb hver eneste dag.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrrensa til 1 minutt.

Bjørnar Moxnes (R) [12:32:53]: Det forrige taler var bekymret for, er nettopp det vi presiserer som en forutsetning i merknaden til forslaget. Det er en sammenheng mellom merknadene vi leverer og forslaget som også er levert, så jeg tror ikke det kan tas til inntekt for at man skal f.eks. kutte i renholdere. Men det følger altså av merknaden som følger med forslaget.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:33:33]: Jeg vil fra Senterpartiets side understreke det samme som både komitélederen og andre har understreket fra denne talerstolen, at det er særdeles viktig at en går grundig gjennom kostnadsbesparende tiltak på Stortinget. Som Senterpartiet tidligere har understreket, har det vært en betydelig vekst i administrative utgifter på Stortinget. Det er viktig at en har en ordentlig grundig gjennomgang av det, og at den nye direktøren, når vedkommende er på plass, får nødvendig tid til å gjøre det, men at det arbeidet har framdrift.

Det kan definitivt også gjelde kostnader som berører stortingsrepresentantene og stortingsrepresentantenes virke, eksempelvis knyttet til internasjonal reiseaktivitet. Det kan gjelde å gå kritisk gjennom hvorfor ulike avdelinger på Stortinget har hatt en såpass stor vekst i antall ansatte, sett opp mot hva slags oppgaver som skal gjennomføres. Senterpartiet imøteser at en plan for dette kommer på plass, men vi mener altså det er godt ivare tatt gjennom det som er signalisert fra presidentskaps side, og som er blitt understreket fra en enstemmig komité i denne saken.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 5.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Då er Stortinget klart til å gå til votering. Sak nr. 1 var utgreiing.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Torstein Tvedt Solberg sett fram eit forslag på vegner av Arbeidarpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre adgangen til å avholde skolegudstjenester og oppfordre skole- ne til å tilrettelegge for at elevene kan delta på skole- gudstjenester og seremonielle sammenkomster initiert av andre tros- og livssynssamfunn.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Arbeidarpartiet og Senterpartiet vart med 60 mot 41 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 12.45.14)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen sørge for at det utarbeides en nasjonal veileder for skolene om hvordan det best kan legges til rette for at elevene skal kunne delta på skolegudstjeneste i forbindelse med julehøytiden, og at elever som ønsker fritak, skal ha rett på et pedagogisk alternativ i skolens regi.

Presidenten: Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 53 mot 48 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 12.45.40)

Presidenten: Sak nr. 3 var interpellasjon.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2018 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
151		Bistand til Asia	
	72	(Ny) Bistand til Afghanistan, <i>kan overføres</i> , bevilges med	565 000 000
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 786 500 000 til kr 221 500 000	565 000 000
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i> , for høyes med fra kr 319 000 000 til kr 385 300 000	66 300 000
170		FN-organisasjoner mv.	
	76	FN og globale utfordringer, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 308 300 000 til kr 212 300 000	96 000 000
	80	(Ny) Øvrige tilskudd, <i>kan overføres</i> , bevilges med	29 700 000
200		Kunnskapsdepartementet	
	1	Driftsutgifter, for høyes med fra kr 349 065 000 til kr 372 465 000	23 400 000
290		Integrerings- og mangfoldsdirektoratet	
	1	(Ny) Driftsutgifter, bevilges med	241 314 000
291		Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	
	21	(Ny) Spesielle driftsutgifter, kunnskapsutvikling, <i>kan overføres</i> , bevilges med	44 572 000
	45	(Ny) Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , bevilges med	51 000 000
	50	(Ny) Norges forskningsråd, bevilges med	6 857 000
	60	(Ny) Integreringstilskudd, <i>kan overføres</i> , bevilges med	11 254 978 000
	61	(Ny) Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger, <i>overslagsbevilgning</i> , bevilges med	3 329 422 000
	62	(Ny) Kommunale innvandrertiltak, bevilges med	199 506 000
	70	(Ny) Bosettingsordningen og integreringstilskudd, oppfølging, bevilges med	2 161 000
	71	(Ny) Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet, bevilges med	107 860 000
	72	(Ny) Statsautorisasjonsordningen for tolker m.m., bevilges med	3 921 000
	73	(Ny) Tilskudd, bevilges med	7 941 000
292		Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	
	21	(Ny) Spesielle driftsutgifter, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, <i>kan overføres</i> , bevilges med	44 525 000
	22	(Ny) Prøver i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, bevilges med	32 267 000
	60	(Ny) Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, bevilges med	1 997 096 000
400		Justis- og beredskapsdepartementet	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 487 634 000 til kr 464 234 000	23 400 000
495		Integrerings- og mangfoldsdirektoratet	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med	241 314 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
		fra kr 241 314 000 til kr 0	
496		Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	
	21	Spesielle driftsutgifter, kunnskapsutvikling, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 44 572 000 til kr 0	44 572 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 51 000 000 til kr 0	51 000 000
	50	Norges forskningsråd, nedsettes med fra kr 6 857 000 til kr 0	6 857 000
	60	Integreringstilskudd, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 11 254 978 000 til kr 0	11 254 978 000
	61	Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 3 329 422 000 til kr 0	3 329 422 000
	62	Kommunale innvandrer tiltak, nedsettes med fra kr 199 506 000 til kr 0	199 506 000
	70	Bosettingsordningen og integreringstilskudd, oppfølging, nedsettes med fra kr 2 161 000 til kr 0	2 161 000
	71	Tilskudd til innvandrerorganisasjoner og annen frivillig virksomhet, nedsettes med fra kr 107 860 000 til kr 0	107 860 000
	72	Statsautorisasjonsordningen for tolker m.m., nedsettes med fra kr 3 921 000 til kr 0	3 921 000
	73	Tilskudd, nedsettes med fra kr 7 941 000 til kr 0	7 941 000
497		Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	
	21	Spesielle driftsutgifter, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 44 525 000 til kr 0	44 525 000
	22	Prøver i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, nedsettes med fra kr 32 267 000 til kr 0	32 267 000
	60	Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, nedsettes med fra kr 1 997 096 000 til kr 0	1 997 096 000
1100		Landbruks- og matdepartementet	
	1	Driftsutgifter, <i>for høyes</i> med fra kr 162 954 000 til kr 163 124 000	170 000
1140		Høstbare viltressurser	
	1	(Ny) Driftsutgifter, <i>bevilges</i> med	15 022 000
	21	(Ny) Spesielle driftsutgifter, <i>bevilges</i> med	29 577 000
	23	(Ny) Jegerprøve m.m., <i>kan overføres</i> , <i>bevilges</i> med	4 402 000
	71	(Ny) Tilskudd til viltformål, <i>kan overføres</i> , <i>bevilges</i> med	35 600 000
1400		Klima- og miljødepartementet	
	1	Driftsutgifter, <i>for høyes</i> med fra kr 285 724 000 til kr 286 754 000	1 030 000
1420		Miljødirektoratet	
	23	Oppdrags- og gebyrrelatert virksomhet, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 136 864 000 til kr 132 462 000	4 402 000
1425		Vilt- og fisketiltak	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med	15 107 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	21	Spesielle driftsutgifter, nedsettes med fra kr 30 076 000 til kr 584 000	29 492 000
	71	Tilskudd til viltformål, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 35 600 000 til kr 0	35 600 000
1428		Energiomlegging, energi- og klimateknologi	
	50	(Ny) Overføring til Klima- og energifondet, bevilges med	2 720 000 000
1800		Olje- og energidepartementet	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 189 113 000 til kr 187 913 000	1 200 000
1825		Energiomlegging, energi- og klimateknologi	
	50	Overføring til Klima- og energifondet, nedsettes med fra kr 2 720 000 000 til kr 0	2 720 000 000
Inntekter			
3291		Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	
	1	(Ny) Integreringstilskudd for overføringsflyktninger, ODA-godkjente utgifter, bevilges med	197 200 000
	2	(Ny) Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger, ODA-godkjente utgifter, bevilges med	113 874 000
	3	(Ny) Tilskudd til integreringsmottak, ODA-godkjente utgifter, bevilges med	10 167 000
3292		Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	
	1	(Ny) Norskopplæring i mottak, ODA-godkjente utgifter, bevilges med	50 505 000
3496		Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	
	1	Integreringstilskudd for overføringsflyktninger, ODA-godkjente utgifter, nedsettes med fra kr 197 200 000 til kr 0	197 200 000
	2	Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger, ODA-godkjente utgifter, nedsettes med fra kr 113 874 000 til kr 0	113 874 000
	3	Tilskudd til integreringsmottak, ODA-godkjente utgifter, nedsettes med fra kr 10 167 000 til kr 0	10 167 000
3497		Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	
	1	Norskopplæring i mottak, ODA-godkjente utgifter, nedsettes med fra kr 50 505 000 til kr 0	50 505 000
4140		Høstbare viltressurser	
	1	(Ny) Jegerprøve, gebyr m.m., bevilges med	4 402 000
4420		Miljødirektoratet	
	8	Gebyrer, naturforvaltningsområdet, nedsettes med fra kr 4 902 000 til kr 500 000	4 402 000
5576		Sektoravgifter under Landbruks- og matdepartementet	
	72	(Ny) Jeger- og fellingsavgifter, bevilges med	90 915 000
5578		Sektoravgifter under Klima- og miljødepartementet	
	71	Jeger- og fellingsavgifter, nedsettes med fra kr 90 915 000 til kr 0	90 915 000
	73	(Ny) Påslag på nettariifen til Klima- og energifondet, bevilges med	670 000 000
5582		Sektoravgifter under Olje- og energidepartementet	
	72	Påslag på nettariifen til Klima- og energifondet, nedsettes med fra kr 670 000 000 til kr 0	670 000 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakt

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2018 kan overskride bevilgningen under kap. 290 Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, post 1 Driftsutgifter mot tilsvarende merinntekt under kap. 3290 Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, post 1 Diverse inntekter.

III

Merinntektsfullmakt

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2018 kan overskride bevilgningen under kap. 1140 Høstbare viltressurser, post 23 Jegerprøve m.m. mot tilsvarende merinntekt under kap. 4140 Høstbare viltressurser, post 1 Jegerprøve, gebyr m.m.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser ut over gitte bevilgninger

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2018 kan gi tilsagn ut over gitte bevilgninger,

men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1428		Energiomlegging, energi- og klimateknologi	
	50	Overføring til Klima- og energifondet	400 mill. kroner

Andre fullmakter

V

Omgjøring av betingede lån til tilskudd

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2018 kan gi Enova SF fullmakt til å omgjøre betingede lån fra Klima- og energifondet til tilskudd etter forhåndsdefinerte og forutsigbare betingelser.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Bjørnar Moxnes sett fram eit forslag på vegner av Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber presidentskapet innen utgangen av inneværende stortingssesjon gjennomføre en kritisk gjennomgang av Stortingets pengebruk og utarbeide en plan for betydelige administrative besparelser innenfor Stortingets eget budsjett. Dette skal også gjelde for inneværende budsjettår.»

Votering:

Forslaget frå Raudt vart med 100 røyster mot 1 røyst ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 12.46.45)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

Stortinget samtykker i at Stortinget i 2018 kan pådra staten forpliktelser ut over budsjettåret for å gjennomføre byggeprosjektet Prinsens gate 26, nytt post- og vare-mottak og ny innkjøringstunnel under kap. 41 Stortinget post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres, med 90 mill. kroner ut over tidligere vedtatte ramme på 1 838 mill. kroner til en samlet ramme på 1 928 mill. kroner.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Sak nr. 6 [12:47:08]

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat.

Dermed er kartet for i dag ferdigbehandla. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

